Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 108 (608) ♦ П'ятниця, 11 червня 1993 року ♦ Ціна 15 крб.

Читайте в номері

6 — 11

Повітряний кодекс України

У наступному випуску

Донецько — Криворізька республіка: правда і вимисел

ЗЛОВІСНІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ В МИНУЛОМУ, НОВІ–ПИСАТИМЕМО РАЗОМ

ВЕЛИКИЙ КРОК ГЕЛЬМУТА КОЛЯ

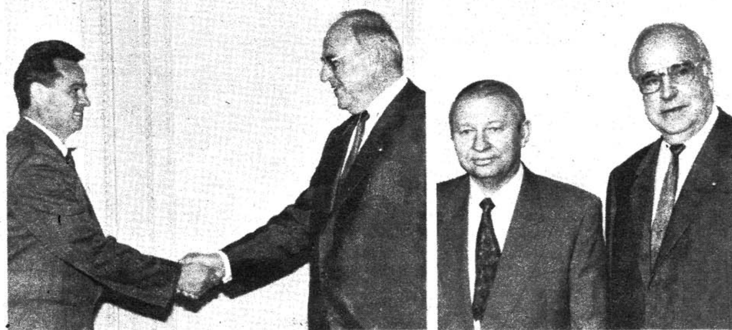
Підписанням спільної Декларації про основи відносин між Україною і Федеративною Республікою Німеччина завершився перший день переговорів Президента України Леоніда Кравчука і федерального канцлера ФРН Гельмута Коля, а також української та німецької делегацій.

Україна і ФРН, говориться в документі, враховуючи багатовікові культурні, економічні, наукові і людські зв'язки, тривалі періоди плідного співробітництва і взаємовигідного обміну між їх народами, пам'ятаючи про зловісні сторінки недавньої європейської історії, згодні з тим, що вони якнайтісніше співробітничатимуть для своїх народів і тим самим сприятимуть мирові в Європі і в усьому світі.

Обидві сторони підкреслили, що впевнені в необхідності будівництва нової, об'єднаної спільними цінностями, Європи і перетворення її в континент миру, безпеки та співробітництва. Вони підтвердили, що повага прав людини та її основних свобод, а також принципів гуманності, демократії правової держави є фундаментом для будівництва нової Європи.

(Закінчення на 2-й стор.)

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

У ДОНЕЦЬКУ НА МАЙДАНІ

Майдан перед будинком Донецької обласної Ради народних депутатів нагадує сьогодні липневі дні 1989 року, коли шахтарі Донеччини вперше на весь колишній СРСР заявили про себе як про силу.

Сьогодні тут теж представники шахтарських колективів, що страйкують, і — безперервний мітинг, на якому чи не кожен промовець вважає за істину тільки власну точку зору. Втім, послухаймо уривки з виступів.

Юрій Макаров, співголова Донецького робітничого страйкового комітету:

— Ми не організовували цього страйку. Шахтарі самі виступили проти облудно оптимістичної політики керівництва Української держави.

(Закінчення на 2-й стор.)

Абзац з листа

Вимагаючи більшої заробітної плати, страйкарі стягують з інших і без того благеньку ковдру. Егоїзму за нинішньої економічної ситуації не повинно бути. Нам усім треба краще працювати, щоденно збільшуючи кількість і підвищуючи якість продукції. І саме в такий спосіб поліпшувати життя собі й іншим.

Григорій ГОНЧАРЕНКО,
працюючий ветеран.
Суми.

Продиктовано в номер

Процес роззброєння може стартувати ще до ратифікації «Старту»

Як стало відомо редакції з вірогідних джерел, урядами Сполучених Штатів Америки та України підготовлено угоду про безпеку процесу роззброєння, підписання якої дасть можливість нашій країні одержати перші мільйони доларів ще до ратифікації Верховною Радою договору про скорочення наступальних озброєнь «СТАРТ-1». Угода належить до пакета документів про роззброєння під умовною назвою «захисна парасолька». Її не треба ратифікувати в парламенті, а достатньо лише підписати на рівні міністрів закордонних справ. Кошти, передбачені угодою, можуть бути використані на поліпшення умов зберігання як ядерної, так і звичайної зброї її перевезення та підготовку до знищення.

Невже ми смітник?

Така квінтесенція Заяви партії Зелених, обнародуваної з приводу спроб завозити промислові відходи в Україну. Партія Зелених зажадала від Президента і уряду України нагальної протидії цим спробам шляхом законодавчої заборони, а від Верховної Ради — якнайшвидшого приєднання до міжнародних угод, які регулюють трансграничну торгівлю сировиною і хімічними матеріалами.

Долари — на розвиток приватного сектора

Як ми вчора повідомили, Світовий банк започаткував майбутню багатогранну співпрацю з урядом України, виділивши першу позику в розмірі близько 26 мільйонів доларів.

Які ж пріоритетні напрями, куди буде спрямовано кошти? Насамперед на розвиток приватного сектора, включаючи приватизацію державних підприємств; модернізація платіжної системи, впровадження нових стандартів бухгалтерського обліку та зміцнення приватної банківської системи; управління фінансовим станом України та модернізація системи оподатковування. Позику СБ надає на 17 років. Протягом перших п'яти років сплачуватиметься тільки стандартна плаваюча процентна ставка, яка сьогодні — 7,43 відсотка.

Даний проект залучив також значні кошти на умовах грантів від інших фінансових організацій, загальним обсягом близько 17 мільйонів доларів.

Щасти тобі, крилатий пожежнику

Сьогодні у французькому містечку Бурже під Парижем відкривається ювілейний, сороковий, авіакосмічний салон, в якому братиме участь і український АН-32П.

Літера «П» означає, що літак призначений для гасіння вогнища з високою концентрацією на господарсько-промислових об"єктах. Його створили авіабудівники АНТК імені Антонова на базі серійного літака АН-32, і він вже встиг добре себе зарекомендувати під час експлуатації в умовах високогір'я та жаркого клімату.

Крім АН-32П, в офісі виставкового павільйону спеціалісти АНТК репрезентують також моделі пасажирських літаків АН-38, АН-180, АН-218 та транспортного АН-70Т, які зараз в роботі, а також нові модифікації літака АН-74. Тож, здається, не обійдеться без приємних сюрпризів.

Великий крок Гельмута Коля

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

ФРН проголошує свою готовність підтримувати Україну у виконанні її зобов'язань щодо роззброєння. Інтенсифікації відносин у галузі економіки послужать створення Бюро представника німецької економіки в Україні, а також відкриття відповідної української структури в Німеччині.

Учора федеральний канцлер ФРН зустрівся з Прем'єр-міністром України Леонідом Кучмою. Глави урядів обговорили питання двостороннього економічного співробітництва, і, зокрема, можливість сприяння Німеччини економічним реформам у нашій державі.

Згодом відбулися підсумкові переговори між Президентом Л. Кравчуком, Прем'єр-міністром Л. Кучмою і федеральним канцлером Г. Колем.

Представники урядів України і ФРН підписали низку спільних українсько-німецьких документів.

Того ж дня Г. Коля прийняв Голова Верховної Ради України Іван Плющ. Вітаючи високого гостя, він зазначив, що наша держава хоче розвивати з Німеччиною якомога глибші взаємини. І. Плющ сказав, що прагнення українців до незалежності треба сприймати як реальність. На його думку, проімперські сили у Москві розуміють: якщо Україна відстоїть свій суверенітет, то не може бути й мови про відновлення Союзу. В свою чергу Г. Коль підкреслив, що Німеччина готова всесторонньо підтримувати реформи, які здійснюються в Україні.

На заключній прес-конференції для українських та зарубіжних журналістів Г. Коль зазначив, що переговори з українськими колегами проходили у відвертій, щирій атмосфері. Його приїзд до Києва — це прагнення зробити великий крок у взаєминах України і ФРН. Члени німецької делегації, у складі якої 4 федеральних міністри, мали змогу детально обговорити з українськими представниками конкретні питання співпраці. Г. Коль заявив, що Німеччина хоче виконувати і наповнювати життям текст підписаної Декларації. **За словами федерального канцлера, на наступному засіданні країн — членів ЄС в Копенгагені він обов'язково виступить за відкриття європейських ринків для українських товарів. Він також розповість про українські справи під час зустрічі представників «сімки» у Токіо. Г. Коль також повідомив, що у січні 1994 року міністри економіки двох країн зустрінуться, щоб проконтролювати виконання підписаних у Києві документів.** Високий гість запросив Президента України Л. Кравчука приїхати через рік в ФРН з офіційним візитом.

У другій половині дня Г. Коль відбув з Києва.

НЕ ВАРТО СПОДІВАТИСЯ, ЩО ХТОСЬ ПРИЙДЕ І БУДЕ УКРАЇНЦЯМ ВИРОЩУВАТИ ГРУШІ НА ВЕРБІ.

Так заявив І. Плющ, коментуючи візит в Україну федерального канцлера ФРН Г. Коля. Треба разом садити і вирощувати дерево, щоб потім збирати плоди, сказав глава українського парламенту. Візит Г. Коля в Україну оцінюю дуже високо. Такі політики помиляються рідко. А Г. Коль сказав, що спілкування з українцями вселяє віру в те, що Україна не стоїть на місці, визначила свій курс і чітко, поступово йде ним.

Тарас ПЕТРІВ.

У ДОНЕЦЬКУ НА МАЙДАНІ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

Антон Талимончук, гірничий майстер шахти імені Засядька, депутат Донецької обласної Ради:

— У даному разі особливо небезпечне те, що вимагають відставки і Верховної Ради, і Президента України — це може бути кінцем державності. Відомо, коли душать злидні, люди не роздумують! А нам треба роздумувати! У 1918-му ми вже втрачали незалежність. Не допусти, Боже, цього знову! Сьогодні нам треба працювати, працювати, може, тяжко, але тільки тоді буде вдосталь і продуктів, і різноманітних товарів.

Савелій Аптекар, завідувач кафедри державного та муніципального менеджменту Донецького державного університету, один з авторів проекту «Донецька область — вільна економічна зона»:

— Навіч відбувається те, що називають перетягуванням ковдри. Одні соціальні групи можуть жити за рахунок інших.

Вадим Чупрун, голова Донецької обласної Ради народних депутатів:

— Колегія обласної Ради звернулася до Президента, Верховної Ради та Кабінету міністрів України вжити термінових заходів, врахувавши наші пропозиції, щоб зменшити напруженість у регіоні. Водночас ми звернулися до виборців Донеччини з проханням виявити терпіння й витримку, не зупиняти роботу шахт, заводів, фабрик, будов.

Валентин ДЕМЧЕНКО.
Донецьк.

У ШАХТАРІВ ЗАРПЛАТА МАЛА.
АЛЕ НАЙВИЩА

Донеччина знову охоплена страйком, і однією з вимог страйкуючих є підвищення заробітної плати. І хоч зрозуміло, що сьогодні більшість людей балансує на межі виживання, непогано було б порівняти середній рівень заробітної плати в Донецькій області з іншими областями. Так от, за даними Донецького облстатуправління в березні середньомісячна заробітна плата по народному господарству становила 29 тисяч 651 карбованець, в тому числі по промисловості — 36 тисяч 233 карбованці. Порівняємо ці показники із сусідами. У Луганській області вони становили відповідно 23 тисячі 684 карбованці та 28 тисяч 461 карбованець, в Запорізькій відповідно 25 тисяч 35 карбованців та 27 тисяч 685 карбованців. Як бачимо, у Донецькій області зарплата була вищою. І, не відкидаючи того, що заробітну плату треба підвищувати, мабуть, все-таки варто запитати: де тих грошей взяти?

Ради сьогодні і завтра

ОСТЕР НАГОДУЄ І ПАНІКЕРІВ,
ЯКІ ЛЯКАЮТЬ УКРАЇНУ ГОЛОДОМ

Щось останнім часом затихло-заспокоїлось партійно-політичне життя Остра. Вже не турбують звідсіля обласні інстанції гарячі повідомлення, не чутно й про гучні акції-протести. Перекипіли пристрастями? Виговорилися? Чи демократи-партійці «пішли в підпілля»? Начебто ні. Але, здається, причина остерського політичного затишшя досить банальна: і демократи, і партократи, і переважна більшість безпартійно-нейтральних городян отримали землю. Як я з'ясував, міськрада дозволила собі дещо порушити Земельний кодекс України і замість того, щоб дати міським жителям по-писаному земельні ділянки до 7—15 соток, вирішила щедро наділити всіх бажаючих додатковими остатками-наділами. Окремі з них сягнули навіть гектара! Як не дивно, у мешканців міста прокинувся потяг до землі. Стала вона, а не гроші, надійною підмогою та годувальницею.

— Сьогодні через це, мабуть, у міськраді залишилася лише одна справжня опозиція — чоловіча, — жартома говорить голова Остерської Ради Дмитро Омеля. — Зустрічаю оце чоловіка з сапкою, а він бідкається: «Ну, й пов'язали ви разом з жінцтвом нас, мужиків. Тепер за цим городом і на рибалку ніколи сходити». Справді, відпочивати більшості ніколи. Ось я й сам взяв додатково 40 соток. Депутати Петро Юрченко, Володимир Велігорський, Володимир Карнаух майже по 80. Обробити їх як-не-як непросто.

В Острі дійсно міськрада і місцевий колгосп, який очолює депутат райради Петро Макаренко, мирно і зважено розв'язали досить складну і болючу проблему для всіх райцентрів, містечок Чернігівщини: при існуючому дефіциті землі городянам були виділені під додаткові городи всі найближчі площі, пасовища, що прилягають до населеного пункту. А це немало — 1050 наділів! Зробили й 90-гектарний резерв для тих, хто ще вагається.

Не мають претензій до влади і фермери, з якими зустрівся. Валерій Чернявський, Михайло Тишковець задоволені тим, що їм виділено землю у зручному місці, біля асфальту. Всього в Острі вже проживає 8 фермерів. Я проїхав із землевпорядником Андрієм Протченком за місто. Він задоволено показує плоди своєї розподільчої роботи. Скрізь — акуратно розбиті і дбайливо доглянуті клаптики зеленіючих рядків картоплі, овочів. Міськрада навесні мобілізувала на оранку городів техніку всіх підприємств, організацій. Добре, до речі, допомогли людям у цій справі фермери.

На багатьох ділянках — городяни. Підходимо до однієї сім'ї.

— Мої два сини, — хвалиться Ольга Поночовна, — як почали всі брати городи, кажуть мені: «Мамо, давай і на нас по 20 соток, так буде надійніше жити». Думали, що багато не дадуть. Але міськрада, спасибі їй, виділила все, що просили, зразу ж. В основному посадили картоплю, ячмінь, овес. Думаємо тепер заводити корову. Молоко матимемо своє.

Цікава закономірність. У 1992 році остерці на передмістях тримали 129 корів, нині вже 239. А скоро, прогнозує працівник соціальної служби Сергій Стрнгун, молочне поголів'я зросте на 300 одиниць. Якщо торік на молокозавод від міських жителів надходило 352 тонни молока, то нинішнього цей показник значно збільшиться. А це значить, що в містечку і в магазинах, і на базарі постійно буде вдосталь сметани, сиру, молока. Крім того, майже 80 відсотків сімей, що мають приватні садиби, тримають свиней, кролів, курей тощо. Отже, голод Остру не загрожує. Навпаки, місту швидше всього загрожує перевиробництво продовольчої продукції.

Голова постійної комісії з сільгосппитань міськради Іван Ташун тепер по-справжньому заклопотаний не тільки доглядом за посіяним та посадженим на своїх 96 сотках: за його підрахунками, восени у місті виникнуть проблеми з реалізацією лишків овочів.

— Ми вже навіть сьогодні можемо завалити Київ картоплею, — додає Д. Омеля. — Бажаючих її здати досить багато. Але ж транспортні витрати стали жахливими. Треба нам буде серйозним чином продумати організацію осінніх заготовок у масштабах всієї України.

Люди ж в основному сподіваються на спиртзавод, який приймає картоплю поки що лише від колгоспів. Він би вирішив проблем збуту вирощеного.

...Але ж така війна-боротьба часом іде за землю для міського жителя. Мало не на смерть. Киплять пристрасті і сльози. Хоча практично без ніяких затрат, численних засідань, дискусій всяке місто, як показує приклад Остра, може само себе забезпечити найнеобхіднішими продуктами харчування. Тільки при політиці здорового глузду Ради та депутатів щодо людей, їх приватних інтересів. Як її нам не вистачає в умовах прогресуючої ностальгії за розподільчим компартійним минулим!..

Сергій ПАВЛЕНКО.
Чернігівська область.

ЗАСІДАННЯ РОБОЧОЇ ГРУПИ

9 червня під головуванням першого заступника Голови Верховної Ради України Василя Васильовича Дурдинця відбулося засідання депутатської робочої групи для розробки питань, пов'язаних з ратифікацією Договору про скорочення і обмеження стратегічних наступальних озброєнь та набуттям Україною без'ядерного статусу.

Відповідно до доручення Верховної Ради на засіданні розглянуто й узгоджено порядок подальшої роботи з підготовки проектів постанов Верховної Ради України щодо цих договорів. Необхідні матеріали робоча група подає на розгляд постійних комісій Верховної Ради України.

Комісії Верховної Ради України у закордонних справах та з питань оборони і державної безпеки разом з депутатською робочою групою мають врахувати пропозиції і зауваження постійних комісій, а підготовлені проекти постанови з цих питань в установленому порядку внести на розгляд Верховної Ради України.

Прес-центр Верховної Ради України.

ВНЕСЕНО ЗМІНИ

Розпорядженням Президента України Л. М. Кравчука від 8 червня 1993 року внесено зміни до примірних переліків відділів, управлінь, інших служб обласних, Київської та Севастопольської міських, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій.

Замість управлінь, відділів соціального забезпечення до зазначених переліків включено відповідно «управління, відділи соціального захисту населення».

Польовий стан

ДЯКУЮТЬ СОЇ ЗА ВИСОКІ НАДОЇ

Навіть у нелегкі дні зимівлі тваринники колгоспу імені Суворова Новоселицького району одержують високі надої. І це завдяки сої, яку господарство давно зробило основною кормовою культурою. Раніше багате на білок зерно тут згодовували в сухому перемеленому вигляді. Але ця технологія мала вади, оскільки за існуючою рецептурою витрачалося багато соєвого борошна. Тоді спеціалісти ферм почали давати дійним коровам сою у вигляді пійла, збагаченого мікроелементами. Ним поливають січку, жом чи інші корми.

На шість-сім літрів такої суміші витрачається всього шістсот грамів соєвого борошна. Це вдвічі менше, ніж в сухих раціонах. Зате вигода значно відчутніша — корови швидко прибавляють молоко.

Кормове молоко (так називають чудодійну суміш спеціалісти ферм) згодовується не лише дорослим тваринам, а й телятам та поросятам. Таким чином, економиться незбиране молоко.

На Буковині вже чимало господарств скористалися цим цінним досвідом. Соя почала пробивати собі дорогу на поля багатьох колгоспів, радгоспів, селянських спілок та фермерів.

Василь БАБУХ.
Чернівецька область.

Аргументи — ще не гарантії

В Києві відбувся симпозіум «Чорнобильська АЕС: науково-технічні, економічні і соціальні наслідки політичних рішень». Його проведення організовано за ініціативою Науково-технічної спілки енергетиків та електротехніків (НТСЕЕ) України з метою одержати всебічну інформацію про стан безпеки ЧАЕС і обговорити аргументи «за» і «проти» подальшої експлуатації її енергоблоків.

Здебільшого позиція промовців щодо подальшої долі ЧАЕС була зрозуміла ще до їхніх виступів. Різнилася аргументація.

На користь продовження експлуатації Чорнобильської АЕС стверджувалося, що реактори РБМК за багатьма показниками кращі за реактори інших типів. ЧАЕС сьогодні станція найбільш контрольована різними відомствами, досі не створена інфраструктура для перероблення радіоактивних відходів, немає концепції утримання зони відчуження з урахуванням зупинення станції, не розв'язано соціальні проблеми її персоналу тощо. За оцінками Міністерства охорони здоров'я після зупинки ЧАЕС опромінення населення практично не зменшиться, а її робота не впливає на екологічну ситуацію ані в Чорнобильській зоні, ані за її межами. Звичайно, енергетики говорили і про потребу в електроенергії та великі економічні збитки від зупинки ЧАЕС.

Посилалися на фінансові розрахунки і противники подальшої експлуатації енергоблоків з РБМК. Для того, щоб зробити їх безпечними, переконували вони, потрібні дуже великі кошти. Краще дбати про енергозбереження. А поки що ці реактори не відповідають сучасним і навіть колишнім вимогам безпеки. Втім, їхні недоліки не виправлять жодні реконструкції. Негативний вплив на середовище справляють навіть нормально працюючі АЕС, але атомники це замовчують. І хто може гарантувати безпеку майбутнього, коли ймовірність аварій на АЕС з РБМК у сотні разів більша за норму.

Грунтуючись на власному досвіді і змінах на Чорнобильській АЕС, таку гарантію наважився дати голова Держкоматому України М. Уманець. Однак міністр охорони навколишнього природного середовища Ю. Костенко узяв її під сумнів. І не лише через беззаперечні вади РБМК. Він нагадав, що в Україні досі немає закону про безпечне використання ядерної енергії, а система державного регулювання й управління атомною енергетикою така, що контрольний орган — Держатомнагляд — входить разом з Держкоматомом до паливно-енергетичного комплексу і тому не є незалежний.

Висловлювали учасники симпозіуму і «проміжні» пропозиції. Народний депутат України, президент Міжнародної організації «Спілка Чорнобиль» В. Шовкошитний, враховуючи запас ядерного палива, запропонував перший блок ЧАЕС залишити в роботі до весни, а третій зупинити тоді, коли він почне заважати роботам на «саркофазі». Це обурило зелених, до яких зараховував себе і В. Шовкошитний.

Прибічникам і противникам ЧАЕС не вдалося переконати одне одного. Часом у виступах переважали емоції.

Олексій БРЕУС.

В СТЕПАХ ПІД ХЕРСОНОМ

Екологія

Прокуратура області перевірила виконання Закону України «Про природно-заповідний фонд України» на територіях Чорноморського заповідника, Азово-Сиваського національного парку, заповідника Асканія-Нова. Факти свідчать: ми ще не стали господарями природних багатств незалежної держави.

ЦІЛЬ ДЛЯ БОМБОМЕТАННЯ — ЗАПОВІДНИК

Чорноморський біосферний заповідник займає материкові ділянки і острови у Тендрівській і Ягорлицькій затоках. За статусом він — науково-дослідний заклад АН України. Затоки мають світове значення як місце поселення водяних і болотяних птахів.

На жаль, уже тривалий час на унікальні природні комплекси згубно впливають скидні води зрошувальних систем колгоспу «Росія», радгоспів «Сонячний», «Приморський» та інших. А відсутність у зонах відпочинку Залізного Порту очисних споруд завдає шкоди морським затокам. На територію заповідника безперешкодно заходять отари овець і табуни коней, череди худоби.

Але є ще й давня проблема — військовий полігон Чорноморського флоту. Бомбометання виконують по мішенях, встановлених у Тендрівській затоці лише за кілька кілометрів від острова Орлова, на якому гніздяться рідкісні птахи. Ще свіжі в пам'яті випадки, коли польоти літаків припинили гніздування чорноголової чайки. А 90 відсотків її світової популяції саме тут, у Чорноморському заповіднику.

Командування ЧФ нехтує Рамсорську конвенцію 1971 року, згідно з якою акваторії заток мають статус водно-болотних угідь міжнародного значення і входять до біосферного заповідника. Лише за останні роки біля острова Довгий затоплено плавучий док, а неподалік — два судна.

БРАКОНЬЄРИ НА БИРЮЧОМУ

Указом Президента України від 25 лютого 1993 року Азово-Сиваське мисливське господарство перетворене в національний парк. Але хто не чув про острів Бирючий, де полюбляли відпочивати керівники колишньої імперії? А нині йому досаджають численні бджолярі. У серпні минулого року з вини пасічника на острові спалахнула пожежа.

Полюбляють Бирючий і браконьєри. Якось на перешкоді їм стала працівниця охоронного режиму. Браконьєри побили жінку. Матеріали надіслано до Якимівського РВВС Запорізької області.

Прикро, але, незважаючи на неодноразові попередження, у заповідному місці, як і раніше, Сиваський дослідно-експериментальний завод і кооператив «Контакт» добувають гіпергалинову аквакультуру (біомасу).

Ще позаторік обласний комітет з охорони природи заслухав звіт директора господарства Є. Рибіна про дотримання заповідного режиму. Відзначено, що територію відвідують сторонні люди, заїжджає транспорт. Немає належного контролю за поголів'ям тварин і слабо ведеться наукова робота. Наступного року Генічеська міськрада вказала на аналогічні недоліки.

Важко стверджувати, що сталися очікувані позитивні зміни. Лише один факт для роздумів: протягом двох останніх років матеріалів на браконьєрів до органів внутрішніх справ не подавали, наче їх у нас уже не стало.

Згідно з офіційною директивою протягом двох місяців має бути розроблене і затверджене положення про Азово-Сиваський національний природний парк, чітко визначено заповідну зону й зону регульованої рекреаційної і господарської діяльності на території коси Бирючий острів.

ОТРУТА ДЛЯ АСКАНІЇ

На перший погляд, біосферний заповідник Асканія-Нова екологічно чистий. Адже навкруги немає промислових підприємств, які можуть шкідливо вплинути на цю степову оазу. І все ж вітри інколи доносять сюди небезпечні викиди титанового заводу з Криму. Завод, очевидно, вартий того, щоб ним зацікавилися правоохоронці. Та що вже за Крим казати, коли дослідні господарства самого інституту в Асканії — серед основних забруднювачів заповідної території. Вони абияк зберігали мінеральні добрива, які з дощовими водами потрапляли до охоронної зони. До того ж, неподалік неї у великих дозах застосовували гербіциди, від чого загинули злакові культури. Господарства «Маркеєве», «Молочне», «Асканія-Нова» давно непокоять охоронців природи.

Ні селищна Рада, ні адміністрація інституту не потурбувалися про ліквідацію звалищ сміття, не забезпечили надійної роботи очисних споруд, перенесення лінії зв'язку, що перетинає територію заповідника.

Водночас дирекція інституту на порушення законодавства продала деякі об'єкти, розташовані на території заповідника. Прокуророві Чаплинського району запропоновано опротестувати наказ директора про продаж і передання на баланс іншого власника цих приміщень.

Прокуратура, звичайно, належно зреагує. Але сумно, що унікальні багатства ми все ще не навчилися охороняти, не усвідомили, що ніхто, крім нас самих, не збереже неповторні природні куточки.

Олександр ХРИСТЕНКО, прокурор Херсонської області, **Іван КАЛИНИЧЕНКО,** власний кореспондент «Голосу України».

Херсонська область.

Навіть кришталь варить «Азовсталь»

Колись Маріупольський комбінат «Азовсталь» називали «південною Магніткою». Нині це потужне металургійне підприємство з повним технологічним циклом. Близько 500 тисяч тонн металу комбінат продає за кордон. В асортименті його продукції: кришталь і цегла. Скоро відкриється цех з виробництва корпусних меблів. На підприємстві є теплиця, свиноферма і навіть рибне господарство.

Чорнобильські митарства

Чи зможуть кіровоградці розрахуватися за будоване румунами житло для переселенців

1990 року тодішня Рада Міністрів УРСР визначила, що на території Кіровоградщини потрібно спорудити 721 житловий будинок і об'єкти соцкультпобуту для переселенців із забруднених радіацією районів Житомирщини. Партійно-радянська влада почала вишукувати, хто ж будуватиме. Та скільки не гадали, виходило одне — не впоратися області з виконанням постанови уряду.

Аж тут нагодилися румуни, що біля Долинської будують Криворізький гірничо-збагачувальний комбінат. Їхня фірма «Арчиф» погоджувалася укласти контракт на зведення 98 будинків «під ключ», а потім упоратися і з соцкультпобутом. І коштувало б усе це понад сім мільйонів доларів США. Та румуни приставали й на бартер. Ви нам — сільгосппродукти, а ми вам — готове житло з усього привезеного з Румунії.

Підрахували наші — невигідно. Може, розрахуватися чимось неїстівним? Румуни погодилися на карбамід і залізорудний концентрат. Підрахували знову — виходить уже не 30 мільйонів карбованців, як за сільгосппродукти, а тільки 8,1 мільйона. Тобто за один долар лише 1,52—1,70 карбованця. Отже, вигідно. Підтримали це і в уряді.

Доручив тоді облвиконком кооперативно-державній проектно-будівельній фірмі «Рампа» укласти контракт з фірмою «Арчиф». І його підписали у березні 1991 року. Румуни поїхали в Олександрійський район будувати, а кіровоградці — до Києва по ліцензії на вивезення бартерних матеріалів. І якщо з концентратом жодних проблем не було, то з карбамідом вийшло інакше. Спочатку Дніпродзержинський «Азот», а потім й інші підприємства виділити його відмовилися.

Заступник керуючого фірмою «Рампа» Володимир М'яснянкін показав цілу теку листів. Не буду перелічувати всі інстанції, до яких зверталися кіровоградські керівники і ті, хто їх підтримував. Просив Фокін, Масик та Мінченко, просив голова постійної Комісії з питань Чорнобильської катастрофи Яворівський, просили один одного міністри і їхні заступники, народні депутати України. І допросилися — один «доброзичливий» міністр порадив звернутися до кредитно-валютної ради Кабінету міністрів, щоб та виділила 3 мільйони 309 тисяч доларів, аби розплатитися з румунськими будівельниками хоча б за споруджене житло. Про соцкультпобут уже не йдеться. А що далі?

— А далі, — розповідає Володимир М'яснянкін, — ми — банкроти. Навіть коли продадуть «Рампу» з молотка, і того не вистачить, щоб віддати борг, який висить на шиї фірми. Розраховуватиметься держава. Тільки вже не мільйонами, а мільярдами. А якби нам допомогли, переселенці приїхали б на все готове. Вони вже їдуть, дітей привозять, питають, коли ж вселятися. А що їм скажеш? Серце від жалю заходиться. Чому ж вони змушені жити в небезпечній зоні, коли можна було б переселити в чисті місця?

І все-таки кіровоградці сподіваються. На кредитно-валютну раду. Хоча надії малі. Сподіваються і на Кабінет міністрів, який, може, все ж таки допоможе «вибити» карбамід. Хоча б на третій квартал 1993-го та на перший 1994 року. Тоді румуни все добудують і візьмуться за соцкультпобут. Інакше контракт доведеться розірвати. І вкладені великі кошти стануть довгобудом на невизначений час.

Микола ВОЛОК.

Кіровоград.

Продиктовано в номер

Уздовж кордону — на велосипедах

У Запоріжжі стартувала велоекспедиція «Український кордон». Мета подорожі: зробити опис нашого кордону, простежити, як він визначений в історичному, етнографічному і геополітичному аспектах. Пройти доведеться 7000 кілометрів.

Зважилися на цю експедицію запорізький літератор і журналіст Володимир Супруненко та його брат, кандидат географічних наук московського інституту географії Юрій Супруненко. За плечима вже — експедиція на фанерному човні «Хорт» від Хортиці до Дунаю, піша етнографічна подорож Карпатами, попереду — експедиція на серійних велосипедах «Україна».

Спонсори — фірми «Електа», «Енергія», обласна Спілка журналістів за участю корпункту «ГУ».

Волинь має ще одну книжкову фабрику

У Луцьку стала до ладу і випустила у світ пробний тираж літератури духовного змісту книжкова фабрика, будівництво якої здійснює Волинське об'єднання церков євангельських християн-баптистів. На кошти Християнської слов'янської асоціації у Франції, яку очолює волинянин за походженням Вільям Капітонюк, у Голландії було закуплено поліграфічне устаткування на мільйон доларів. Встановлювали і монтували машини спеціалісти з Голландії і Франції. Вони ж сьогодні допомагають у підготовці місцевих фахівців книгодрукування, якими з давніх-давен славилась земля Волині.

Не лови гав...

Під багатообіцяючою назвою «Скарб» у Дніпропетровську виникло і зареєстровано перше товариство покупців, яке ще цілком можна називати товариством потенційних власників. Досі це був звичайнісінький громадський клуб обласної наукової бібліотеки, котрий об'єднував читачів певних книжково-літературних уподобань — і ось така метаморфоза.

Чим же володіє зараз і чого прагне «Скарб»? В активі його членів обіцяні приватизаційні та майнові сертифікати плюс персональні нагромадження в ощадбанках. Разом це чималі гроші, бо ж колишній бібліотечний клуб, об'єднуючи в минулому лише кілька десятків чоловік, тепер залучив більше тисячі, а розраховує мати у своєму складі значно більше — до ста тисяч чоловік.

Як тільки в Україні розпочнеться справжня масова приватизація, товариство «Скарб» має намір не ловити гав, а викупити у колективну власність навіть не одне, а два-три бодай невеликих підприємств.

І буде храм

У місті Надвірна Івано-Франківської області відбулося урочисте посвячення священиками УАПЦ і УГКЦ місця забудови і закладення першого каменя церкви Пресвятої Трійці. Ініціатором побудови храму виступила Надвірнянська районна організація Християнсько- демократичної партії України.

У кожного свій апетит

Вчора не вийшов на лінію жоден тролейбус у Херсоні. Працівники тролейбусного управління вимагають підвищення заробітної плати не менш ніж до 60-66 тисяч карбованців. Зустріч з колективом представників міської влади, переговори щодо вгамування надмірного апетиту водіїв поки що результатів не дали.

Як повідомив голова Херсонського міськвиконкому Олег Швидкий, при всьому бажанні задовольнити вимоги страйкарів не дозволяє обмежений рівень фонду споживання.

Поправка

В N 103 газети «Голос України» за 4 червня 1993 р. (стор.11) у балансі Національного банку України вкралася помилка.

У розділі «Пасив» пункт 11 належить читати: «Кредити, отримані від центральних банків інших держав, — 21000».

Чорнобиль

Український «Плутон» може знешкодити ядерний саркофаг

У мальовничій столичній місцевості Феофанія відбуваються засідання журі міжнародного конкурсу, на якому вирішується доля об'єкту «Укриття» — сумнозвісного саркофагу на Чорнобильській АЕС. Спочатку з 392 представлених проектів журі відібрало лише 19. І серед них під четвертим номером був наш, український, проект. Щоправда, з ім'ям грецького підземного божества — Плутона. А поки що впевнено лідирують більш ефектні та імпозантні проекти французької та двох англійських фірм.

Однак український «Плутон» разюче відрізняється за своєю концепцією від інших проектів. Його розробила група з одинадцяти вчених на чолі з Володимиром Шавріним і Анатолієм Баглаєм.

— У своїй концепції ми виходили з того, — сказав кандидат технічних наук, заступник директора Київського науково-дослідного інституту будівельного виробництва В.Шаврін, — що об'єкт «Укриття» може бути перетворений у систему, безпечну в ядерному, радіаційному та екологічному відношенні за однієї умови: повної комплексної переробки усіх радіоактивних матеріалів, що містяться в ньому. Інші підходи, на наш погляд, не дозволяють радикально розв'язати проблему — вони можуть лише зменшити небезпеку на ближчий час. І лише відсунуть розв'язання складних проблем на майбутнє.

Разом з тим перероблення радіоактивних матеріалів за традиційною технологією вимагає неймовірно великих витрат на транспортування або ж на будівництво спеціального хімічного заводу поблизу Чорнобиля. Ось чому в основу наших технічних рішень, продовжує Володимир Іванович, покладено більш простий і відносно недорогий спосіб перероблення радіоактивних матеріалів з використанням сучасної газофторидної технології. А вона розроблена і апробована вченими Російського наукового центру «Курчатовський інститут».

Простіше кажучи, ядерна і радіологічна безпека за нашим проектом досягається за рахунок повного вилучення розщеплених матеріалів — урану, плутонію і компактного вилучення продуктів розпаду — цезію, стронцію. І, повірте, не потрібні ніякі додаткові саркофаги-укриття. А радіоекологічну безпеку гарантує комплекс таких оригінальних технічних рішень, як, наприклад, захист грунтових вод, сорбційне очищення рідких радіоактивних відходів, герметизація огороджувальних конструкцій, пилепридушення з використанням піни, ультратонка очистка повітря. Екологічна безпека технологій заснована на використанні замкнених циклів, що усувають викиди шкідливих речовин в навколишнє середовище. А ще, зрозуміло, доведеться зміцнювати будівельні конструкції об'єкту «Укриття».

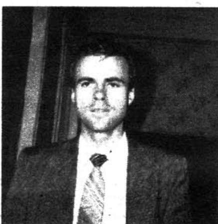
Особливістю українського проекту є також те, що в найкоротші строки весь комплекс робіт з дослідження, проектування і будівництва споруд, перетворення саркофагу на екологічно чисту систему може виконати консорціум «Плутон», до складу якого входять 27 науково-дослідних, проектних і будівельних організацій України і Росії. Наприклад, міністерства будівництва і архітектури, військово-промислового комплексу і конверсії, корпорації «Укрбуд», «Укрмонтажспецбуд», «Укрпромбудматеріали», «Укргазбуд», комерційний банк «Благобанк». Консорціум «Плутон» — це понад 423 мільярди карбованців виконаних робіт за минулий рік.

Отже, слово — за журі міжнародного конкурсу. Йому вибирати: чи споруджувати ще один саркофаг чи ліквідувати небезпеку по суті.

Наталія ПИСАНСЬКА.
Київ

Наука — поза політикою?

Так і живемо

На жаль, ні. І науковців торкнулись вітри політичних негараздів, та протистояти їм краще разом. Саме так вирішили науковці Криму, створивши у липні минулого року Всекримське товариство вчених «Крим з Україною». Понад 150 вчених — і молодих, і академіків об'єдналися з метою недопустити розвалу у науці. А в грудні того ж 1992 року утворилось і Київське відділення цього товариства. Інтерв'ю з заступником голови цього відділення Сергієм ДЕМИДЕНКОМ пропонуємо вашій увазі. (До речі, С. Демиденко, заступник глави адміністрації Радянського району Києва, теж науковець: закінчив аспірантуру Інституту електродинаміки АНУ).

— Чим займається зараз це об'єднання?

— Київське товариство вчених «Крим з Україною» займається розробкою концепції економічного співробітництва у Балтійсько-Чорноморському регіоні, тобто — як найкраще використовувати науковий потенціал цього регіону. Крім того, займаємося вирішенням питань щодо виділення місць цільової аспірантури для випускників кримських вузів. Беремо також участь в організації конференції Міжнародної школи україністики, яка має пройти в Криму у вересні цього року.

— А щодо наукових розробок?

— Ми намагаємось допомогти впровадженню у виробництво наукових розробок кримських вчених. Зокрема, там є цікаві розробки будівельних композиційних матеріалів, інші роботи. Для цього зараз створюємо банк даних. Займаємось і так званою «неформальною» підтримкою кримських науковців.

— А скільки вчених увійшло до складу Київського товариства вчених «Крим з Україною»?

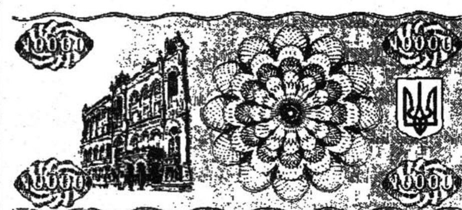
— Близько п'ятдесяти. В основному — викладачі, завкафедрами вузів, директори академічних інститутів, академіки.

Розмову вела Людмила ОХРІМЕНКО.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Національний банк України повідомив про випуск власних «зелених»

З 9 червня 1993 року Національний банк України випустив в обіг купони багаторазового використання вартістю 10000 українських карбованців зразка 1993 року. Десятитисячні купюри виготовлено зі змінами в розмірі, малюнках та кольорах, віддруковано на білому папері з водяними знаками у вигляді щитів, зі знаками Національного банку України, які збігають згори донизу, якщо дивитися з лицьової сторони, на вільній від друку частині купона. Основний колір лицьової сторони купона зелений. На ній зображено фрагмент пам'ятника князю Володимиру. На зворотній стороні купона зображено частину будинку Національного банку України в Києві. Чи не означає це, що скоро за один наш «зелений» даватимуть американський «зелений»?

Спорт

З потоку повідомлень

Гандбол. Чемпіонат Європи. Жінки. Відбірковий турнір. Київ. Збірна України — збірна Польщі — 22:18(10:8). Нагадаємо, що і матч на майданчику суперниць наші дівчата виграли — 23:18(11:10). Тепер підопічні Ігоря Турчина 13 червня в Палаці спорту столиці нашої держави прийматимуть свого конкурента за лідерство в групі — збірну Угорщини. Це дуже серйозний і авторитетний суперник. А це значить, що матч обіцяє цікаву боротьбу. Його початок о 16.00. І цього разу вхід безплатний. До речі, телебачення не транслюватиме цей поєдинок.

Хокей. У штаб-квартирі Міжнародної федерації хокею (ІІХФ) відбулося жеребкування Кубка Європи. 1/4 фіналу. 8 — 10 жовтня. Група А(Есбьєрг, Данія). «Волеренген» (Осло, Норвегія) — «Флейм Гардз» (Нейменген, Нідерланди), «Есбьєрг» (Есбьєрг, Данія), «Хамман-Чурі Урдін» (Сан-Себастьян, Іспанія). Група В (Тренчин, Словаччина). «Дукла» (Тренчин,Словаччина), «Кренгольм» (Нарва, Естонія), «Тівалі» (Мінськ, Білорусь), «Славія» (Софія, Болгарія). Група С (Єсеніце, Словенія). «Філлах» (Філлах, Австрія), «Торпедо» (Усть-Каменогорськ, Казахстан), «Акроні» (Єсінце, Словенія), «Загреб» (Загреб, Хорватія). Група Д(Рига, Латвія). «Пардаугава» (Рига, Латвія), «Сокіл-Ескулап» (Київ, Україна), «Девілз» (Кардіфф, Великобританія), «Електринай» (Електринай, Литва). Група Е (Будапешт, Угорщина). «Стяуа» (Бухарест, Румунія), «Бюйюксехір» (Анкара, Туреччина).

Матчі 1/2 фіналу пройдуть 12 — 14 листопада.

Дмитро КОМАРЕНКО.

Все ясно з «Шахтарем»

Першість України з футболу. Перша ліга. Пропущений матч 38 туру: «Динамо-2» — «Рось» — 1:2. Ця гра була принциповою для «Росі», яка перебувала в небезпечній зоні. Перемігши киян, білоцерківці перемістилися на 20 місце. У них, як і в «Артанії» та «Десни», 29 очок. 28 — у «Приладиста». Набагато від цих команд відстав «Шахтар» (14 очок), доля якого вже вирішена. Нагадаємо, що лідирує «Нива» — 54 очки. А матчі 39 туру відбудуться 12 червня.

Путівки — три, претендентів — чотири

Перехідна ліга. 30 тур. «Торпедо» — «Динамо» — 1:1, «Войковець» — «Прометей» Д. — 7:1, «Нафтохімік» — «Антрацит» — 0:0, «Електрон» — «Прометей» Ш. — 2:0, «Авангард» —«Шахтар» — 3:2, «Лисоня» — «Нива-Борисфен» — 1:2, «Олімпік» — «Гірник» — 0:0. Матчі: «Промінь» — «Фрунзенець», «Фетровик» — «Море» — перенесені.

У лідируючій групі змін не сталося. Попереду «Нафтохімік» — 46 очок, у «Динамо» — 43, «Антрацита» — 42, «Ниви-Борисфена» — 41. Ці чотири команди, напевно, і розіграють між собою три путівки до другої ліги.

Матчі чергового туру гратимуться 12 червня.

Артем КЛЮЧНИКОВ.

Знаменна дата

У ЇЇ ВЕЛИЧНОСТІ — ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ

У четвер Посольство Великобританії дало в Києві прийом на честь Дня народження Королеви Єлизавети II. Ця подія вперше відзначалася в Києві. А в Лондоні цього дня, як завжди, відбувся святковий ритуал, коли Королева приймала рапорт на урочистій церемонії винесення прапора, що супроводжувалося артилерійським салютом.

Справжній день народження Королеви — 21 квітня — за її проханням відзначається тільки в колі сім'ї та близьких друзів.

Королева Єлизавета II є символічною главою Британської Співдружності Націй. Іноді кажуть, що наслідні монархи Бельгії, Нідерландів, Іспанії, Норвегії, Швеції та Данії скоріше царствують, ніж правлять. Очевидно, у тому, що стосується Королеви Великобританії, це не зовсім так. В кінці кінців вона призначає всіх міністрів, включаючи главу кабінету, керівництво збройних сил, державних службовців і суддів. І лише з її згоди парламентські акти стають законом. Вшанування також є королевським привілеєм. Але за усіх цих дій Королева приймає рішення після поради одного чи кількох своїх міністрів. У Єлизавети II великий досвід. Адже їй служили дев'ять прем'єр-міністрів — від Уінстона Черчілля до Джона Мейджора.

Королева багато подорожує й до цього часу побувала більш ніж у ста країнах. Багатьох дивує її готовність постійно зустрічатися з людьми навіть на вулицях. Однак вона вважає це за абсолютно нормальне у другій половині XX століття, розуміючи, що нема місця монарху, котрий тримається від народу на відстані.

Єлизавета II також дуже доброзичлива, коли мова йде про зустрічі з важливими гостями з інших країн. Главам держав у такому разі виявляють щедрий прийом з усіма почестями. В цьому міг переконатися Президент України Леонід Кравчук під час візиту до Великобританії у лютому цього року. Зустріч з Королевою була дуже важливою частиною цього візиту, адже такої шани удостоюється далеко не кожний глава держави. Й тому вона стала яскравим проявом того, яке значення Великобританія надає Україні.

Звичайно, не всі обов'язки Королеви такі високі і помітні. У Її Величності чимало і рутинної роботи, наприклад підписання великої кількості державних паперів і т.ін. Король Джордж VI одного разу зневажливо назвав королевську сім'ю «фірмою». Це непогане визначення, якщо пригадати, що її глава має робоче навантаження, зіставну з навантаженням генерального директора великої державної компанії. Однак в одному Єлизавета II не схожа ні на жодного главу фірми: у її порядку денному не стоїть питання про відставку. Що стосується її як сорокового, починаючи з Вільяма-Завойовника, монарха, вона на троні на все життя.

Матеріал надано Посольством Великобританії в Україні.

На фото: Президент України Л.Кравчук з дружиною під час зустрічі з Королевою Великобританії Єлизаветою II.

ДИВНА ВТОМА

Актуально

Після того, як летальний кінець імперії було зафіксовано Біловезьким консиліумом, вищі політики Росії, рівняючись на свого Президента (щоправда, без його напористості й упевненості), декларували і відмову від старшобратства, і рівність усіх нових незалежних держав, і багато ще такого, що, кажуть, і є принципом цивілізованої зовнішньої політики.

Звичайно, бути цивілізованим — приємно, але стомливо: весь час стеж за собою, щоб не гаркнути звично на молодшого брата чи не відібрати в нього чогось, що й собі згодиться, — Крим там який-небудь чи нафту, корабель чи посольський будинки.

Втома ця накопичувалась — втомлюється, як відомо, навіть метал. І от уже в московських аеропортах до українських народних депутатів ставлення, м'яко скажемо, не таке, як до російських у Києві. Та Бог із ними, з народними. Простим громадянам у Шереметьєві український паспорт тицяють: ви ці візи, мовляв, своєму Кравчукові покажіть. І знімають з рейсів у Катманду, Гонконг. «От повернеться до нас ваша Україна — буде по-іншому. Повернеться, куди вона дінеться».

Дрібниці? Згодна. Однак диявол, як відомо, ховається в дрібницях. Ховається-ховається та й визирне. У недільній програмі «Підсумки» сам міністр закордонних справ РФ пан Козирєв оголосив себе прибічником «возз'єднання України з Росією». Цікаво, що з цього приводу думають у нашому посольстві в Москві?

«Особисто я, — сказав радник-посланник Олег Бай, — ніколи не оголосив би себе прибічником возз'єднання Німеччини з Австрією, США з Канадою, Китаю з Монголією чи Росії з Україною. Я не дозволив би собі втручатися в справи інших держав. Зловісного звучання висловлюванню російського міністра, дипломата щонайвищого рівня, розумного й тактовного чоловіка, надало те, що воно вирване з контексту усіх його заяв, зроблене в напруженій обстановці Севастополя й «заверстане» в ряд таких подій, як розіграш «кримської карти» в парламенті Росії, провокації з прапорами на допоміжних судах ЧФ, галаслива імперсько-пансловя'нська кампанія вкупі з претензіями на миротворчу роль російського солдата.

Мені нерідко в Москві доводиться чути запитання: «Коли ви повернетесь?» Завжди відповідаю: «Куди і навіщо?» На мій погляд, не до минулого треба повертатись, а прагнути до майбутнього, де ми будемо рівними добросусідливими партнерами, дружніми державами-сусідами, — саме це прагнення визначить успіх (упевнений у тому) майбутньої зустрічі Президентів Л.Кравчука і Б.Єльцина, успіх українсько-російських відносин. Заради цього я не звернув би уваги на телевипад, спрямований, по-моєму, і проти російського міністра».

Я, може, і погодилася б із цим, але в січні сповнюється 340 років «Возз'єднання України з Росією».Може, хтось уже й почав «підготовчу кампанію»?

В.СИДОРОВА.

Співробітництво

І. «СНЕКМА» ПОЧИНАЄ І..

У журналістському житті, буває, трапляються неймовірні події. Саме так я сприйняла запрошення керівників французької акціонерної компанії по випуску авіаційних двигунів «Снекма» у складі групи українських і російських журналістів побувати у штабквартирі в Парижі, а також відвідати кілька її підприємств. З іншого боку нічого неймовірного, а тим більше випадкового і несподіваного тут немає. Україна і Росія — дві з п'яти, крім Франції, Великобританії та США, країн, чия промисловість випускає авіадвигуни.

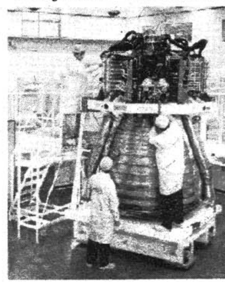
Проте вирішальним у цьому запрошенні, безумовно, був той факт, що і Росія, і Україна поповнили свої авіаційні парки сучасними повітряними лайнерами, оснащеними двигунами «Снекми». І хоч покупка ця незначна — «Авіалінії України» придбали два «Боїнги-737", французи побачили у ній і добрий знак, і велику перспективу. Чи не тому разом з »Боїнгами" в аеропорт Бориспіль прибув представник «Снекми» і відкрив там сервісний центр обслуговування своїх двигунів. Думаю, у тому ж ряду стоїть і запрошення до фірми двох українських журналістів (крім автора цих рядків, Олега Олійника — «Урядовий кур'єр»). Та господарі і не приховували цього: «Навіщо вам купувати кота в мішку? Тож — дивіться, порівнюйте, співставляйте. Ми покажемо вам усе». З приводу «усього» теж не було лукавства: нам показали цехи, де виготовляють двигуни і для цивільних, і для військових літаків.

«Снекма» була створена відразу по закінченні другої світової війни з ініціативи генерала де Голля з метою повернути Франції її провідну роль у галузі моторобудування. Завдання — не з легких, але вирішити його вдалося, незважаючи на труднощі. До речі, показуючи підприємство, господарі не забували порівняти нашу нинішню економічну кризу з їхньою тодішньою. Мовляв, безвихідних ситуацій не буває...

Сьогодні «Снекма» — це потужне об'єднання з оборотом, що дорівнює 24 мільярдам франків і чисельністю персоналу в 24 тисячі чоловік. У сферу його діяльності входить створення авіадвигунів для цивільних, військових літаків та ракет, шасі, реверсів тяги, гальм, а також ремонтні роботи. На одному з підприємств виготовляється надзвичайно складне обладнання, зокрема — роботи, здатні працювати в агресивному середовищі.

Із здивуванням ми дізналися, що підприємство — державне і найголовніший його акціонер — французька держава, якій належить 97,1 відсотка капіталу.

Головне місце в діяльності «Снекми» займають цивільні програми: 80 відсотків продукції призначається цивільній авіації і лише 20 — військовій. Свого часу проблема конверсії також була надзвичайно гострою для цього підприємства. Але ані велосипеди, ані каструлі воно не взялося випускати — надто дорого це обійшлося б. Тому довелося постійно маневрувати, виявляти гнучкість. І так протягом останніх трьох десятиліть. Результат такої поведінки перевершив і найсміливіші прогнози: «Снекма» забезпечує двигунами 70 відсотків світового авіаційного парку. Вона

випускає 15 найменувань двигунів, які піднімають у небо і невеличкі тренувальні літаки, і космічні ракети «Аріан», бойові «Міражі», і аеробуси. В серпні у перший трансатлантичний безпосадочний рейс вирушить новий американський «Боїнг-777» — літак-палац з двома двигунами «Снекми» по 50 тонн кожний.

Я спостерігала за його випробуваннями у приміщенні, де розташовувався пульт управління, і з трудом відчувала реальність, вражена величчю роботи, яку здійснили учені, інженери, робітники. З іншого боку — чому б їм і не працювати? Адже третину коштів від свого торгового обороту «Снекма» спрямовує в дослідно-конструкторські і наукові розробки, а найвищу платню мають ті, хто більше ворушить мізками.

Головний напрям діяльності «Снекми» — цивільні програми. Причому тут уже давно зрозуміли, що навіть для них — багатих і знатних розробляти і вести їх самостійно — розор. Тому на початку вісімдесятих років «Снекма» уклала угоду зі своїм давнім конкурентом — американською фірмою «Дженерал Електрік» і почала здійснювати програму CFM-56. Двигунами цієї серії оснащуються широкофюзеляжні «Боїнг-767», «Боїнг-747», аеробуси «А-300», «А-310», «А-330». Ця програма найзначніша за всі часи франко-американського промислового співробітництва і має найбільший комерційний успіх на ринку двигунів з тягою від 18,5 до 34 тисяч фунтів — (1 фунт = 0,453 кг).

Однією з найважливіших програм є і та, яка виконується з фірмою «Роллс Ройс». Це її розробки дозволили оснастити двигунами надзвуковий пасажирський літак «Конкорд». А зараз «Снекма» на чверть виконує міжнародну програму по створенню двигунів GE-90 — найпотужніших у світі, розрахованих на тягу 70-100 тисяч фунтів.

Слід зауважити, що спеціалісти «Снекми» добре поінформовані про стан справ у моторобудуванні і України, і Росії. Вони з повагою ставляться до розробок, скажімо, українських авіабудівників, хоч і щиро дивуються з того, що конструкторське бюро Антонова самостійно проводить розробки відразу з чотирьох програм: «Ви настільки багаті?» Тому й намагаються налагодити контакти і з київськими, і запорізькими колегами, щоб поодинці не винаходити велосипед, а співробітничати у перспективній галузі, де і вони, і ми маємо значні досягнення. Та дається це поки що важко, але сприймається нормально, хоч і не без досади, проте з оптимізмом. І не безпідставно. Та про це — наступна розповідь.

Валентина ПИСАНСЬКА.

Київ-Париж-Київ.

Експрес-інформація

МУСУЛЬМАНИ БОСНІЇ ПРОПОНУЮТЬ МИР

Зупинити наступ на позиції хорватських сил в районі міста Травника. Такий наказ віддав командувач мусульманською армією в Боснії Р.Деліч. Він також закликав хорватських лідерів зробити все можливе, аби припинити бойові дії. Командувач запропонував направити в зону бойових дій військових спостерігачів ООН.

У ТОЙ ЖЕ ЧАС

У передмісті Афін — Вульягмені — відкрито сесію Ради НАТО на рівні міністрів закордонних справ. У центрі уваги учасників зустрічі буде питання про роль НАТО у процесі врегулювання конфлікту в колишній Югославії.

ХАСБУЛАТОВ ВИСУВАЄ СВОЇ УМОВИ

Спікер російського парламенту Р.Хасбулатов та 70 його однодумців, які демонстративно залишили зал під час проведення конституційної наради, готові взяти участь в обговоренні нової російської Конституції. Але для цього їхні опоненти мають виконати декілька умов. Перш за все — обговорювати не лише президентський варіант Основного Закону, а й проекти, підготовлені парламентом й підтримувані комуністами. Хасбулатов впевнений, що приймати нову Конституцію повинна тільки Верховна Рада.

ХМАРИ НАД УРЯДОМ

В парламенті Азербайджану триває обговорення останніх сутичок між урядовими військами й заколотниками зі збройних сил цієї держави в Гянджі. У результаті збройних сутичок загинуло більш як 50 чоловік.

Декотрі парламентарі закликали відправити у відставку уряд Президента А.Ельчибея.

МЕТА — ЗМІЦНИТИ ПЕРЕМИР'Я

Відбулися переговори між Головою Держради Грузії Е.Шеварднадзе і міністром закордонних справ Росії А.Козирєвим, у ході яких сторони обговорювали становище в Абхазії. Виступаючи в Тбілісі, А.Козирєв заявив, що його держава прагне робити все для того, щоб перемир'я не було зірване.

США ПРИДИВЛЯЮТЬСЯ ДО МОЛДОВИ

Спеціальний радник держдепартаменту США з проблем нових незалежних держав С.Телботт прибув до Молдови. В інтерв'ю журналістам він сказав, що планує обговорити з Президентом М.Снегуром та іншими керівниками республіки питання, що стосуються взаємовідносин США і Молдови.

З АЙДІДОМ НЕ ЖАРТУВАТИМУТЬ

Три американських літаки АС-130 Н «Спектр», дислоковані в Джибуті (Сомалі), готові в будь-який момент знищити цілі в столиці цієї держави Могадишо. Ці літаки використовуватимуться для підтримки запланованого силами ООН контрнаступу проти воєнного угруповання М.Айдида. Після того, як більша частина військ США залишила Сомалі, М.Айдид значно активізував свої дії проти миротворчих сил ООН у цій країні.

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

ПОВІТРЯНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Суверенітет над повітряним простором України

Україні належить повний і виключний суверенітет над повітряним простором України, що є частиною території України.

Повітряним простором України є частина повітряної сфери, розташована над суходолом і водною територією України, в тому числі над її територіальними водами (територіальним морем).

Стаття 2. Сфера дії Повітряного кодексу України

Повітряний кодекс України регулює діяльність користувачів повітряного простору України з метою задоволення інтересів України та її громадян і забезпечення безпеки авіації.

Авіація як галузь — це усі види підприємств, організацій та установ, діяльність яких спрямована на створення умов та використання повітряного простору людиною за допомогою повітряних суден.

Дія Повітряного кодексу України поширюється на всіх користувачів повітряного простору України в частині, що їх стосується, як на території України, так і за її межами, якщо закони країни перебування користувача не передбачають іншого.

Стаття 3. Державне регулювання діяльності цивільної авіації України

Держава здійснює регулювання діяльності цивільної авіації через Міністерство транспорту України, відповідні органи авіаційного транспорту України та Комітет по використанню повітряного простору України (Украеронавігацію) за такими напрямами:

забезпечення розвитку цивільної авіації;

нагляд за безпекою польотів повітряних суден;

сертифікація, реєстрація та ліцензування;

регулювання використання повітряного простору і обслуговування повітряного руху;

забезпечення пошуку та рятування повітряних суден, що зазнають чи зазнали лиха;

захист авіації України від незаконного втручання в її діяльність;

науковий супровід діяльності авіації і забезпечення її безпеки, який здійснюється як галузевими, так і міжгалузевими науково-дослідними організаціями і авіаційними підприємствами;

сприяння зовнішньоекономічній і міжнародно-правовій діяльності цивільної авіації.

За рішенням Міністерства транспорту України можливе об'єднання зусиль і проведення робіт у зазначених напрямах з органами інших держав з метою вирішення питань більш якісно та з меншими витратами.

Державний нагляд за забезпеченням безпеки авіації здійснює міжвідомчий спеціально уповноважений на це державний орган.

Стаття 4. Господарська і комерційна діяльність авіації України

Правом на здійснення господарської і комерційної діяльності в галузі авіації може володіти будь-яка юридична чи фізична особа, яка займається експлуатацією, технічним обслуговуванням, ремонтом, виробництвом, розробкою та іншою діяльністю в галузі авіаційної техніки та одержала ліцензію, якщо це передбачено законодавством України.

Стаття 5. Сертифікація розробника, виробника і експлуатанта цивільної авіаційної техніки

Будь-яка юридична чи фізична особа, яка займається діяльністю, пов'язаною з розробкою, виробництвом, ремонтом і експлуатацією цивільної авіаційної техніки, повинна одержати від державного органу з питань сертифікації і реєстрації сертифікат, що підтверджує відповідність рівня технічної підготовки вказаної особи вимогам відповідних авіаційних правил України.

Експлуатант — особа, організація або підприємство, що експлуатує повітряні судна або пропонує свої послуги в цій галузі.

Стаття 6. Витрати, пов'язані з сертифікацією, реєстрацією і перереєстрацією

Витрати на:

сертифікацію, реєстрацію і перереєстрацію повітряних суден, аеродромів, повітряних трас і місцевих повітряних ліній;

сертифікацію авіаційного персоналу і експлуатантів авіаційної техніки;

сертифікацію юридичних і фізичних осіб, які виконують розробку, виготовлення, ремонт і технічне обслуговування авіаційної техніки тощо, несе особа, яка подала відповідну заяву до державного органу з питань сертифікації і реєстрації.

Розмір державних зборів встановлюється положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

Розділ II. АВІАЦІЙНІ ПРАВИЛА УКРАЇНИ

Стаття 7. Авіаційні правила

Авіаційні правила визначають і регулюють порядок діяльності авіації України з метою забезпечення безпеки польотів і екологічної безпеки.

До авіаційних правил належать:

1) норми льотної придатності цивільних повітряних суден;

2) норми будівництва і придатності до експлуатації аеродромів і аеропортів, систем регулювання використання повітряного простору України і обслуговування повітряного руху на території України;

3) правила сертифікації цивільних повітряних суден, аеродромів, виробництва авіаційної техніки, діяльності експлуатантів, авіаційного персоналу, використання повітряних трас і місцевих повітряних ліній;

4) правила реєстрації повітряних суден, аеродромів, повітряних трас і місцевих повітряних ліній;

5) стандарти і нормативи у галузі охорони навколишнього природного середовища.

До авіаційних правил також належать нормативні акти, що регулюють:

1) порядок будівництва, утримання і ремонту аеродромів і аеропортів;

2) порядок підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації авіаційного персоналу;

3) порядок утворення, сертифікації і реєстрації авіапідприємств, авіакомпаній, приватних фірм та інших організацій з метою використання повітряного простору України;

4) порядок організації, виконання і забезпечення польотів;

5) порядок організації, виконання, забезпечення і ліцензування авіаційних робіт;

6) порядок використання повітряного простору України, забезпечення аеронавігаційною інформацією;

7) порядок проведення пошукових і аварійно-рятувальних робіт;

8) порядок здійснення охорони навколишнього природного середовища;

9) порядок здійснення нагляду і контролю за безпекою польотів;

10) порядок проведення службового розслідування авіаційних подій;

11) порядок реалізації заходів щодо захисту авіації від актів незаконного втручання в її діяльність;

12) порядок здійснення забезпечення безпеки авіації та її профілактики;

13) порядок організації та виконання випробувальних і позатрасових польотів;

14) взаємовідносини цивільної та державної авіації.

До авіаційних правил належать також інші нормативні акти, що регламентують діяльність авіації та її безпеку.

Авіаційні правила мають єдину структуру, містяться у Зводі авіаційних правил України і повинні не суперечити положенням Конвенції про міжнародну цивільну авіацію та Додаткам до неї.

Авіаційні правила вводяться в дію відповідними державними органами України і підлягають обов'язковому виконанню всіма користувачами повітряного простору України та іншими юридичними чи фізичними особами в частині, що їх стосується, як на території України, так і за її межами, якщо закони країни перебування не передбачають іншого.

Стаття 8. Сфера дії авіаційних правил

Якщо міжнародною угодою в галузі міжнародного повітряного права, учасницею якої є Україна, встановлюються інші авіаційні правила, ніж ті, що передбачені її законодавством, то застосовуються норми міжнародної угоди.

Розділ III. ВИКОРИСТАННЯ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Стаття 9. Структура повітряного простору України

Структура повітряного простору, порядок її формування і зміни, правила використання повітряного простору визначаються державним органом по використанню повітряного простору України.

Використання повітряного простору України або окремих його районів може бути частково або повністю обмежено.

До елементів структури повітряного простору України належать повітряні траси і місцеві повітряні лінії України, повітряні коридори для перетинання державного кордону України, встановлені та невстановлені маршрути польотів, райони виконання авіаційних робіт, заборонені зони, зони обмеження польотів і небезпечні зони.

Повітряна траса — це диспетчерський район або його частина, що являє собою коридор у повітряному просторі, обмежений за висотою та шириною, призначений для безпечного виконання польотів повітряними суднами і забезпечений аеродромами, засобами навігації, контролю та управління повітряним рухом.

Місцева повітряна лінія — це диспетчерський район або його частина, що являє собою коридор у повітряному просторі, обмежений за висотою та шириною, призначений для безпечного виконання польотів повітряними суднами і забезпечений аеродромами, засобами контролю та управління повітряним рухом.

Усі обмеження щодо використання повітряного простору України доводяться до відома заінтересованих юридичних і фізичних осіб України, інших держав і міжнародних авіаційних організацій, використовуючи канали систем аеронавігаційної інформації.

Постійно діючі заборонені зони і зони обмеження польотів обов'язково включаються до збірників аеронавігаційної інформації і наносяться на аеронавігаційні карти.

Стаття 10. Порядок використання повітряного простору України

Порядок використання повітряного простору України визначається положенням про використання повітряного простору України, що затверджується державним органом по використанню повітряного простору України.

Стаття 11. Плата за використання повітряного простору України

Плата за використання повітряного простору України, його аеронавігаційне та інформаційне забезпечення визначається положенням, що приймається державним органом по використанню повітряного простору України, погодженим з Міністерством фінансів України.

Стаття 12. Використання міжнародного повітряного простору

При виконанні повітряним судном польоту в міжнародному просторі над ним здійснює юрисдикцію протягом всього його польоту та держава, де зареєстровано повітряне судно. Перебуваючи у міжнародному повітряному просторі, повітряне судно є недоторканним і незалежним від будь-якої держави, за винятком тієї, де це повітряне судно зареєстровано, та підкоряється і діє на підставі лише її законів.

Використання міжнародного простору регулюється міжнародними правилами.

Стаття 13. Мова ведення радіообміну при обслуговуванні повітряного руху

Ведення радіообміну між органами обслуговування повітряного руху на території України та екіпажами повітряних суден України здійснюється українською або російською мовою, а з екіпажами повітряних суден зарубіжних держав — англійською або російською мовою.

Стаття 14. Аеронавігаційне та інформаційне забезпечення використання повітряного простору України

Ааеронавігаційна інформація щодо використання повітряного простору України є доступною для всіх користувачів повітряного простору України.

Розділ IV. ПОВІТРЯНІ СУДНА

Стаття 15. Класифікація повітряних суден

Повітряні судна поділяються на державні, цивільні і експериментальні.

Повітряне судно — це літальний апарат, що тримається в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні, і здатний маневрувати в тривимірному просторі.

Повітряне судно є державним, якщо воно використовується на військовій, митній, прикордонній та міліцейській службах та зареєстровано у реєстрі державних повітряних суден.

Повітряне судно є цивільним, якщо воно зареєстровано у державному реєстрі цивільних повітряних суден.

Повітряне судно є експериментальним, якщо воно призначене для проведення випробувань, дослідно-конструкторських і науково-дослідних робіт. Експериментальне повітряне судно до реєстрів не заноситься.

Стаття 16. Сертифікація типу цивільного повітряного судна

Цивільне повітряне судно нової конструкції (нового типу) повинно бути сертифіковано на відповідність його діючим в Україні нормам льотної придатності і мати сертифікат типу.

Сертифікат типу видає державний орган з питань сертифікації та реєстрації.

Власником сертифіката типу є розробник повітряного судна.

У разі зміни затвердженої конструкції типу (типової конструкції) повітряного судна або зміни його експлуатаційно-технічної документації, які впливають на льотну придатність, цей тип повітряного судна повинен пройти додаткову сертифікацію і одержати доповнення до сертифіката типу.

(Продовження на 7-й стор.).

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ПРО ПОРЯДОК ВВЕДЕННЯ В ДІЮ ПОВІТРЯНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Повітряний кодекс України від дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України протягом двох місяців внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції про приведення актів законодавства у відповідність з Повітряним кодексом України.

Голова Верховної Ради України
І. ПЛЮЩ

м. Київ
4 травня 1993 року.

ПОВІТРЯНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Продовження. Початок на 6-й стор.).

Сертифікація цивільних повітряних суден, а також контроль за їх відповідністю нормам льотної придатності здійснюється за правилами сертифікації цивільних повітряних суден України.

Сертифікат типу може бути анульований або його дія може бути тимчасово припинена державним органом, що його видав, у разі виявлення недоліків, які загрожують безпеці польотів.

Стаття 17. Сертифікація екземпляра цивільного повітряного судна

Кожний виготовлений в Україні екземпляр цивільного повітряного судна повинен бути сертифікований на відповідність його конструкції, характеристик та експлуатаційно-технічної документації вимогам, передбаченим правилами сертифікації цивільних повітряних суден України.

Після реєстрації повітряного судна в державному реєстрі цивільних повітряних суден України власник такого судна повинен отримати в державному органі з питань сертифікації і реєстрації відповідне посвідчення (сертифікат) про придатність його до виконання польотів як бортовий документ.

Державний орган з питань сертифікації та реєстрації може делегувати право на видачу та продовження строку дії посвідчення про придатність екземпляра повітряного судна до польотів іншим державним та відомчим органам у порядку, передбаченому правилами сертифікації.

Стаття 18. Сертифікація цивільних повітряних суден, що імпортуються в Україну

Цивільне повітряне судно, що імпортується в Україну, може бути допущено до експлуатації, якщо буде встановлено, що воно відповідає національним вимогам держави-виготовлювача та додатковим технічним умовам України в частині льотної придатності і тим самим забезпечує відповідність типу повітряного судна, що імпортується в Україну, діючим в Україні нормам льотної придатності.

Порядок розробки, схвалення і перевірки виконання додаткових технічних умов для сертифікації повітряного судна, що імпортується в Україну, порядок видачі сертифіката типу і посвідчення про придатність до польотів на повітряне судно, що імпортується в Україну, встановлюється правилами сертифікації цивільних повітряних суден України.

Стаття 19. Сертифікація планерів, дельтапланів, надлегких літальних апаратів, інших повітряних суден спортивного призначення, повітряних суден аматорської конструкції, аеростатичних апаратів та допоміжних пристроїв, що впливають на безпеку польотів

Сертифікація планерів, дельтапланів, надлегких літальних апаратів, інших повітряних суден спортивного призначення, повітряних суден аматорської конструкції, аеростатичних апаратів та допоміжних пристроїв, що впливають на безпеку польотів, здійснюється органом чи установою, яким це право делеговано державним органом з питань сертифікації і реєстрації, за участю розробника зазначених повітряних суден і відповідних федерацій та асоціацій.

Видача посвідчень (сертифікатів) з метою засвідчення льотної придатності, а також контроль за підтриманням льотної придатності в процесі експлуатації здійснюється у порядку, передбаченому правилами сертифікації зазначених у цій статті повітряних суден, що вводяться в дію державним органом з питань сертифікації і реєстрації повітряних суден.

Стаття 20. Сертифікація цивільних повітряних суден, що експортуються з України

Порядок проведення випробувань і сертифікації цивільного повітряного судна, що експортується з України, а також видачі експортного посвідчення про придатність до польотів та інших сертифікаційних документів встановлюється правилами сертифікації цивільних повітряних суден України.

Стаття 21. Визнання посвідчення (сертифіката) льотної придатності до польотів іноземного повітряного судна

Посвідчення (сертифікат) про придатність до польотів іноземного повітряного судна визнається в Україні дійсним за умови, коли вимоги, відповідно до яких такий сертифікат видано або відповідно до якого йому надано юридичну силу державою його реєстрації, відповідають встановленим Україною вимогам.

Стаття 22. Забезпечення льотної придатності повітряних суден військової авіації

Повітряне судно військової авіації повинно бути перевірено на відповідність його вимогам безпеки польотів.

Рівень льотної придатності повітряного судна військової авіації повинен бути не нижчим за рівень льотної придатності, встановлений державою для цього класу повітряних суден.

Стаття 23. Авторський нагляд за дотриманням і збереженням льотної придатності при виробництві, експлуатації та ремонті повітряного судна

Серійне виробництво, експлуатація і ремонт повітряних суден виконуються під авторським наглядом розробника повітряного судна з метою дотримання і збереження льотної придатності.

Стаття 24. Передача прав розробника авіаційної техніки іншій юридичній особі

Права розробника авіаційної техніки разом з сертифікатом типу чи рівнозначним документом, а також обов'язки з авторського нагляду за дотриманням і збереженням льотної придатності при виробництві, ремонті та експлуатації авіаційної техніки можуть бути передані іншій юридичній особі тільки за погодженням з розробником та після затвердження державним органом з питань сертифікації і реєстрації. При цьому державний орган з питань сертифікації і реєстрації повинен переконатися, що всю необхідну інформацію, включаючи дані про проект типу, передано правонаступнику, і він може належним чином використати ці дані для дотримання і збереження льотної придатності авіаційної техніки.

Стаття 25. Реєстрація повітряних суден

Цивільні повітряні судна підлягають обов'язковій реєстрації і можуть бути зареєстровані тільки в одній державі.

Цивільному повітряному судну, внесеному до державного реєстру повітряних суден України, видається реєстраційне посвідчення, що є фактом визнання його національної належності.

З моменту занесення повітряного судна до державного реєстру повітряних суден України всі записи, зроблені раніше стосовно цього повітряного судна у реєстрах повітряних суден інших держав, не визнаються Україною.

Таким же чином не визнається Україною занесення повітряного судна України до реєстру повітряних суден іншої держави, якщо це повітряне судно не виключено з державного реєстру повітряних суден України.

Цивільні повітряні судна підлягають перереєстрації у державному реєстрі цивільних повітряних суден України у разі зміни власника повітряного судна, а також в інших випадках, передбачених правилами реєстрації цивільних повітряних суден України.

Правила реєстрації цивільних повітряних суден України розробляються та вводяться в дію державним органом з питань сертифікації та реєстрації.

Реєстрацію планерів, дельтапланів, надлегких літальних апаратів, інших повітряних суден спортивного призначення, повітряних суден аматорської конструкції аеростатичних апаратів, а також видачу посвідчень про їх реєстрацію здійснює державний орган чи установа, яким це право делеговано державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Державні повітряні судна підлягають реєстрації у реєстрі державних повітряних суден України. Правила реєстрації державних повітряних суден України встановлює Міністерство оборони України.

Стаття 26. Виключення повітряного судна з реєстру

Повітряне судно виключається з відповідного державного реєстру повітряних суден у разі:

зняття повітряного судна з експлуатації;

передачі повітряного судна належним чином іншій державі, іноземній юридичній чи фізичній особі.

При виключенні повітряного судна з відповідного державного реєстру повітряних суден України реєстраційне посвідчення втрачає силу.

Стаття 27. Допуск повітряних суден до експлуатації

Цивільне повітряне судно, яке має сертифікат типу, допускається до експлуатації, якщо воно зареєстровано у державному реєстрі цивільних повітряних суден України і має посвідчення про придатність до польотів, видане державним органом з питань сертифікації і реєстрації повітряних суден України або іншої держави, якщо вимоги, на підставі яких було видане це посвідчення, відповідають вимогам, встановленим в Україні.

Цивільне повітряне судно, яке не має сертифіката типу, але було в експлуатації до введення в дію Повітряного кодексу України, заноситься до державного реєстру України і допускається по експлуатації на підставі діючого посвідчення про придатність до польотів або посвідчення, виданого державним органом України з питань сертифікації і реєстрації.

Державне транспортне повітряне судно, що було розроблене згідно з технічними вимогами Міністерства оборони України до введення в дію Повітряного кодексу України, може бути допущено до експлуатації в цивільній авіації України для перевезення вантажів і виконання авіаційних робіт і занесено до державного реєстру цивільних повітряних суден України, якщо воно:

відповідає технічним вимогам безпеки польотів Військово-Повітряних Сил, які діяли на час їх розробки;

має висновки розробника і експертів, призначених державним органом з питань сертифікації і реєстрації, про можливість безпечної експлуатації у цивільній авіації;

має посвідчення про придатність до польотів, видане державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Державне транспортне повітряне судно, тип якого було допущено до експлуатації в цивільній авіації до введення в дію Повітряного кодексу України, заноситься до державного реєстру цивільних повітряних суден України і може бути допущено до експлуатації на підставі діючого посвідчення про придатність до польотів або посвідчення, виданого державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Експериментальне повітряне судно може бути допущено до експлуатації для задоволення потреб народного господарства України за наявності:

висновків розробника судна і експертів, призначених державним органом з питань сертифікації і реєстрації, про можливість безпечної експлуатації його при виконанні польотів;

рішення Уряду України про використання експериментального судна у цивільній авіації України;

посвідчення про придатність до польотів, виданого державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Підтримання кожного повітряного судна в процесі експлуатації у стані, що відповідає вимогам норм льотної придатності або іншим, що поширюються на це повітряне судно, вимогам безпеки польотів, покладається на експлуатанта повітряного судна.

Державний орган з питань сертифікації і реєстрації може заборонити експлуатацію повітряного судна у випадках:

відсутності посвідчення (сертифіката) про придатність до польотів;

прострочення посвідчення (сертифіката) про придатність до польотів;

експлуатації повітряного судна за межами обмежень, встановлених порадником з льотної експлуатації повітряного судна.

Стаття 28. Позначення, що наносяться на цивільні повітряні судна

На зовнішню поверхню цивільних повітряних суден повинні бути нанесені державний і реєстраційний розпізнавальні знаки.

Допускається також нанесення на повітряне судно додаткових знаків (символів, написів, емблем та ін.), за погодженням з державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Правила нанесення знаків на повітряне судно встановлюються державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Польоти повітряного судна, яке не має державного і реєстраційного знаків, забороняються, крім польотів експериментальних і випробувальних повітряних суден, що виконуються згідно з правилами проведення випробувальних польотів.

Стаття 29. Позивний номер і позивний радіосигнал цивільного повітряного судна

Цивільному повітряному судну України, обладнаному засобами радіозв'язку, надається позивний номер і позивний радіосигнал.

Цивільним повітряним суднам, що обладнані засобами радіозв'язку, надається позивний номер.

Стаття 30. Бортова документація повітряного судна

На цивільному повітряному судні при виконанні польотів повинні бути:

1) реєстраційне посвідчення;

2) посвідчення (сертифікат) про придатність до польотів;

3) свідоцтва про страхування:

членів екіпажу і авіаційного персоналу, який перебуває на борту;

повітряного судна;

відповідальності щодо відшкодування збитків, в тому числі перед третіми особами;

4) бортовий журнал повітряного судна;

5) порадник з льотної експлуатації повітряного судна;

6) дозвіл на бортові радіостанції;

7) посвідчення (сертифікати) на всіх членів екіпажу;

8) при виконанні міжнародних польотів — інші документи, передбачені міжнародними правилами.

Стаття 31. Передача повітряного судна в оренду іноземному експлуатанту

Порядок і правила здачі повітряного судна в оренду іноземному експлуатанту регулюються внутрішнім законодавством України, якщо інше не передбачено міжнародними угодами та договорами, учасниками яких є Україна.

Розділ V.
АВІАЦІЙНИЙ ПЕРСОНАЛ

Стаття 32. Склад авіаційного персоналу

Авіаційний персонал — це особовий склад авіаційного підприємства, організації, підрозділу, навчального закладу, що складається з авіаційних спеціалістів за професійною ознакою.

До складу авіаційного персоналу входять:

1) члени екіпажу повітряного судна;

2) особи командно-керівного, командно-льотного, інспекторського та інструкторського складу;

3) спеціалісти, які здійснюють регулювання використання повітряного простору України і обслуговування повітряного руху на території України;

4) спеціалісти, які здійснюють організацію і технічне обслуговування повітряних суден, а також всі види забезпечення польотів;

5) спеціалісти, які обслуговують повітряні перевезення;

6) спеціалісти, які здійснюють організацію і проведення дослідно-конструкторських, експериментальних, науково-дослідних робіт при льотних випробуваннях авіаційної техніки;

7) спеціалісти, які здійснюють нагляд і контроль за безпекою польотів, а також ті, які проводять службове розслідування авіаційних подій (державні інспектори з безпеки польотів);

8) спеціалісти, які здійснюють аналіз та контроль льотної придатності повітряних суден при розробці, випробуванні, сертифікації і серійному виробництві;

(Продовження на 8-й стор.).

ПОВІТРЯНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Продовження. Початок на 6, 7-й стор.).

9) спеціалісти, які здійснюють забезпечення авіаційної безпеки і безпеки авіації в цілому;

10) авіаційні експерти.

Згідно з рішенням державних органів з питань регулювання діяльності авіації до складу авіаційного персоналу можуть бути включені й інші спеціалісти.

Стаття 33. Сертифікація і допуск авіаційного персоналу до авіаційної діяльності

Особа, яка належить до авіаційного персоналу, повинна бути сертифікована щодо відповідності її діючим в Україні кваліфікаційним вимогам за професійною ознакою.

Особа, яка належить до авіаційного персоналу, допускається до самостійної професійної діяльності лише за умови, що у неї є свідоцтво (сертифікат) на право здійснювати професійну діяльність, яке підтверджує наявність у неї необхідних знань і навиків, а також відповідність стану її здоров'я встановленим вимогам.

Правила і порядок сертифікації авіаційного персоналу встановлюються відповідним органом державного регулювання діяльності авіації.

Особа авіаційного персоналу цивільної авіації при здійсненні професійної діяльності повинна мати при собі свідоцтво (сертифікат).

Свідоцтво (сертифікат), видане іноземною державою, може бути визнано дійсним для авіаційного персоналу України органом державного регулювання діяльності авіації України.

Особи, які не належать до авіаційного персоналу, допускаються до авіаційної діяльності у порядку, встановленому відповідним органом державного регулювання діяльності авіації України.

Стаття 34. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації авіаційного персоналу

Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації авіаційного персоналу України з видачею відповідних свідоцтв може здійснюватися в навчальних авіаційних закладах, центрах перепідготовки і підвищення кваліфікації авіаційних спеціалістів та в інших організаціях, у тому числі й іноземних, що мають відповідний сертифікат, який визнається в Україні.

Розділ VI. ЕКІПАЖ ПОВІТРЯНОГО СУДНА

Стаття 35. Склад екіпажу повітряного судна

Екіпаж повітряного судна складається з командира, інших осіб льотного екіпажу та обслуговуючого персоналу.

Екіпаж повітряного судна — це особи авіаційного персоналу, яким у встановленому порядку доручено виконання певних обов'язків з керування і обслуговування повітряного судна при виконанні польотів.

Всі члени екіпажу належать до льотного складу.

Мінімальний склад льотного екіпажу встановлюється порадником з льотної експлуатації цього типу повітряного судна.

Польоти цивільних повітряних суден при неповному мінімальному складі екіпажу забороняються, за винятком випадків, спеціально передбачених у завданні на випробувальний політ.

Стаття 36. Права членів екіпажу цивільного повітряного судна та обов'язки експлуатанта щодо їх забезпечення

При виконанні завдання на політ кожний член екіпажу має право відмовитися від його виконання, якщо, на його думку, є аргументоване побоювання за благополучне завершення польоту.

Експлуатант повітряного судна зобов'язаний відшкодувати шкоду, заподіяну членові екіпажу в разі каліцтва або іншого ушкодження його здоров'я, що настало у зв'язку з виконанням ним своїх обов'язків при польоті повітряного судна, в частині, що перевищує суму одержуваної ним допомоги або пенсії, призначеної йому після ушкодження його здоров'я, і фактично одержуваної ним заробітної плати.

Експлуатант повітряного судна зобов'язаний відшкодувати збиток у разі смерті члена екіпажу, що настала у зв'язку з виконанням службових обов'язків з початку передпольотної підготовки до закінчення післяпольотного розбору, з виплатою належної суми непрацездатним особам, які перебували на його утриманні, а також його дитині, що народилася після його смерті.

Стаття 37. Командир повітряного судна

Командиром повітряного судна може бути особа, яка має спеціальність пілота (льотчика), а також підготовку і досвід, необхідний для самостійного керування повітряним судном цього типу і керівництва екіпажем.

Стаття 38. Права командира цивільного повітряного судна

У процесі своєї професійної діяльності командир цивільного повітряного судна має право:

1) приймати остаточне рішення про виліт, політ і посадку повітряного судна, зливання в польоті пального, скидання багажу, вантажу і пошти, зміну плану і режиму польоту, про припинення польоту і посадку повітряного судна на запасному аеродромі чи вимушену посадку поза аеродромом, забезпечення безпеки, збереження повітряного судна і врятування життя людей;

2) віддавати в межах своєї компетенції будь-якій особі, яка перебуває на борту повітряного судна, розпорядження і команди, які підлягають беззаперечному виконанню;

3) вживати всіх необхідних заходів, у тому числі і примусових, до осіб, які своїми діями створюють загрозу безпеці польоту і не підкоряються його розпорядженням;

4) здійснювати особистий контроль за безпекою пасажирів у польоті в разі загрози безпеці повітряного судна, а також людям, які на ньому перебувають;

5) змінювати маршрут польоту, здійснювати переліт державного кордону і (або) виконувати посадку повітряного судна на аеродромі, не передбаченому завданням на політ, у випадках виникнення загрози для життя і здоров'я пасажирів та членів екіпажу, пов'язаних з актами незаконного втручання в діяльність авіації;

6) бути довіреною особою експлуатанта повітряного судна, укладати від його імені договори і угоди в інтересах виконання завдання на політ, забезпечення безпеки польоту, збереження повітряного судна, здоров'я і життя пасажирів;

7) усувати від виконання завдання на політ будь-якого члена екіпажу повітряного судна, рівень підготовки якого не відповідає завданню на політ, а дії загрожують безпеці польоту, і вимагати його заміни;

8) в екстремальній ситуації, що загрожує загибеллю людей, для врятування їх життя відступати від правил і вимог нормативних документів, що регламентують безпеку польоту;

9) контролювати рівень професійних знань, вміння і навиків льотного екіпажу, а також якість роботи обслуговуючого персоналу;

10) перевіряти свідоцтва (сертифікати) членів екіпажу, а також наявність в них необхідних записів і позначок.

Розділ VII. АЕРОДРОМИ І АЕРОПОРТИ

Стаття 39. Будівництво, реконструкція та експлуатація аеродромів і аеропортів

Відведення території для будівництва та реконструкції аеродромів і аеропортів, будівництво, реконструкція та експлуатація аеродромів і аеропортів допускаються в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Участь громадян у погодженні питань будівництва, реконструкції та експлуатації аеродромів і аеропортів визначається законодавством України.

Стаття 40. Відшкодування шкоди

Майнова шкода, завдана власнику або володільцю прав внаслідок будівництва, реконструкції аеродрому чи аеропорту, безпосередньо пов'язана з фактом будівництва чи реконструкції, підлягає відшкодуванню у грошовій або майновій формі відповідно до законодавства України.

Стаття 41. Будівництво на приаеродромній території

Приаеродромна територія (прилегла до аеродрому зона контролю і обліку об'єктів та перешкод) — обмежена встановленими розмірами місцевість навколо аеродрому, над якою здійснюється маневрування повітряних суден.

Розміри приаеродромної території повинні бути доведені власником аеродрому (аеропорту) чи уповноваженою на те особою до відповідних Рад народних депутатів, підвідомча територія яких повністю чи частково підпадає під приаеродромну територію.

На приаеродромній території запроваджується особливий режим одержання дозволу на будівництво (реконструкцію та іншу діяльність тільки за узгодженням з органом державного регулювання діяльності авіації та відповідною Радою народних депутатів).

Підприємства, установи і організації, а також громадяни, які допустили порушення правил будівництва та інші дії на приаеродромній території, зобов'язані на вимогу власника аеродрому (аеропорту) чи уповноваженої ним особи припинити будівництво чи іншу діяльність на приаеродромній території та провести у встановлений термін за свої кошти і своїми силами усунення допущених порушень.

Стаття 42. Сертифікація і допуск цивільного аеродрому до експлуатації

Аеродром повинен бути сертифікований на відповідність його нормам придатності до експлуатації з видачею відповідного сертифіката.

Правила сертифікації і порядок допуску аеродромів до експлуатації встановлюються державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Сертифікат придатності аеродрому до експлуатації може бути анульовано або його дію тимчасово припинено державним органом, що видав сертифікат, якщо буде виявлено невідповідність аеродрому нормам придатності до експлуатації.

Стаття 43. Реєстрація цивільних аеродромів

Всі цивільні аеродроми підлягають реєстрації у державному органі з питань сертифікації і реєстрації та внесенню їх до державного реєстру аеродромів України.

Після занесення аеродрому до державного реєстру аеродромів України його власникові чи експлуатанту видається свідоцтво про реєстрацію.

Експлуатація аеродрому без свідоцтва про реєстрацію його у державному реєстрі аеродромів України забороняється.

Аеродроми підлягають перереєстрації у державному реєстрі аеродромів України у разі зміни власника аеродрому, а також в інших випадках, передбачених правилами реєстрації аеродромів України.

Стаття 44. Виключення цивільного аеродрому з реєстру

Цивільний аеродром виключається з реєстру в разі його ліквідації або зняття з експлуатації.

При виключенні аеродрому з реєстру свідоцтво про його реєстрацію втрачає силу, а власник аеродрому втрачає право на його експлуатацію.

Стаття 45. Маркірування аеродромів

Аеродром і його елементи повинні мати маркірування, що відповідає нормам придатності аеродромів до експлуатації.

Розташування у районі аеродрому будь-яких знаків, пристроїв і позначень, подібних до маркірувальних знаків, пристроїв і позначень, що вживаються для розпізнання аеродромів, забороняється.

Стаття 46. Маркірування нерухомих об'єктів і споруд

Усі нерухомі об'єкти і споруди, розташовані на приаеродромній території, повинні бути маркіровані денними і нічними маркірувальними знаками та пристроями згідно з нормами придатності аеродромів до експлуатації.

Маркірування нерухомих об'єктів і споруд денними та нічними маркірувальними знаками провадиться власниками цих нерухомих об'єктів і споруд за їх рахунок.

Стаття 47. Охорона навколишнього природного середовища

При розвідуванні, будівництві, реконструкції, ремонті та експлуатації аеродрому підрядчик та експлуатант зобов'язані виконувати діючі в Україні норми, правила і процедури щодо охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 48. Аеропорти

За своїм призначенням аеропорти поділяються на внутрішні та міжнародні.

Міжнародний аеропорт повинен забезпечувати митний, прикордонний, санітарний контроль, контроль на безпеку та інші види контролю, передбачені чинним законодавством.

Аеропорт, в тому числі як спільне з іноземною державою підприємство чи підприємство, яке повністю належить іноземному інвестору, повинен пройти сертифікацію і реєстрацію відповідно до діючих в Україні правил.

Аеропорт повинен мати поштовий, телеграфний, телефонний та інші види зв'язку, а також регулярне сполучення з найближчими населеними пунктами.

Органи державної виконавчої влади забезпечують будівництво, реконструкцію, благоустрій та експлуатацію під'їзних доріг до аеропортів, регулярний рух пасажирського транспорту на цих дорогах, а також телефонний зв'язок між населеними пунктами і аеропортами.

Розділ VIII. ПОВІТРЯНІ ТРАСИ І МІСЦЕВІ ПОВІТРЯНІ ЛІНІЇ

Стаття 49. Сертифікація та допуск повітряних трас і місцевих повітряних ліній до експлуатації

Повітряні траси і місцеві повітряні лінії повинні бути сертифіковані на відповідність їх діючим в Україні нормам придатності повітряних трас і місцевих повітряних ліній до експлуатації з видачею відповідного сертифіката.

Правила сертифікації та порядок допуску до експлуатації повітряних трас і місцевих повітряних ліній встановлюються державним органом по використанню повітряного простору України.

Сертифікат придатності повітряної траси або місцевої повітряної лінії до експлуатації може бути анульовано або його дію може бути тимчасово припинено державним органом, який видав сертифікат, якщо буде виявлено невідповідність повітряної траси чи місцевої повітряної лінії нормам придатності їх до експлуатації.

Стаття 50. Реєстрація повітряних трас і місцевих повітряних ліній України

Повітряні траси і місцеві повітряні лінії України реєструються державним органом по використанню повітряного простору України і заносяться до Переліку повітряних трас і місцевих повітряних ліній України.

Розділ IX. ПОЛЬОТИ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН

Стаття 51. Правила польотів

Виконання польотів повітряних суден у повітряному просторі України регламентується Правилами польотів у повітряному просторі України, які поширюються на всіх користувачів повітряного простору України.

Під польотом повітряного судна слід розуміти його переміщення у повітряному просторі, а також зависання.

Порядок організації польотів цивільних і державних повітряних суден встановлюється відповідними органами державної виконавчої влади.

В разі виникнення в польоті екстремальної ситуації, що створює загрозу для життя людей, командир повітряного судна може відступити від встановлених правил польоту з негайним повідомленням про прийняте рішення органу обслуговування повітряного руху, з яким він здійснює радіозв'язок.

Стаття 52. Допуск повітряного судна до польоту

До польоту допускається повітряне судно, яке споряджене і перебуває у справному стані згідно з експлуатаційно-технічною документацією.

(Продовження на 9-й стор.).

ПОВІТРЯНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Продовження. Початок на 6—8-й стор.).

Стаття 53. Заборона або обмеження польотів

У повітряному просторі України або в окремих його районах польоти повітряних суден можуть бути повністю заборонені або обмежені за висотою, у часі та напрямках у порядку, встановленому Положенням про використання повітряного простору України.

Стаття 54. Захист від шкідливого впливу польотів цивільних повітряних суден

Цивільне повітряне судно, призначене для експлуатації в Україні, повинно бути сертифіковано на відповідність вимогам, які діють в Україні, щодо шуму на місцевості та емісії шкідливих речовин авіаційних двигунів.

Сертифікація повітряних суден щодо шуму на місцевості та емісії шкідливих речовин виконується у порядку, передбаченому Правилами сертифікації повітряних суден України щодо шуму на місцевості та емісії шкідливих речовин.

Власники аеродромів, експлуатанти, командири і члени екіпажів повітряних суден зобов'язані при експлуатації повітряних суден на землі і у повітрі запобігати шумам або зводити їх до мінімуму.

Скидання з повітряних суден шкідливих для здоров'я людей, навколишнього природного середовища речовин або інших відходів і матеріалів забороняється, а винний у таких діях несе відповідальність згідно з чинним законодавством України.

З метою запобігання шкідливому впливу повітряних суден на людей, тварин, навколишнє природне середовище Уряд України може встановити в конкретних районах мінімальну висоту польоту, єдину для всіх повітряних суден чи окремо за типами повітряних суден.

Польоти повітряних суден у повітряному просторі України з надзвуковою швидкістю повинні виконуватися на висотах, які виключають шкідливий вплив звукового удару на навколишнє середовище за загальними правилами або у віддалених від населених пунктів районах, що відводяться спеціально для надзвукових польотів.

Стаття 55. Зв'язок при виконанні польоту

Екіпаж (пілот) повітряного судна, обладнаного засобами радіозв'язку, повинен здійснювати безперервне прослуховування відповідних частот каналів зв'язку органу обслуговування повітряного руху.

Для здійснення такого двостороннього зв'язку Міжнародним регламентом радіозв'язку для авіаційної навігації виділяються необхідні частоти, що закріплюються за користувачами державним органом регулювання діяльності авіації України.

Польоти повітряних суден, обладнаних засобами радіозв'язку, без двостороннього зв'язку їх з органом обслуговування повітряного руху забороняються.

Стаття 56. Повітряне судно-порушник

Повітряне судно, що перетнуло кордон України без відповідного дозволу компетентних органів, або таке, що припустилося іншого порушення порядку використання повітряного простору України, визнається судном-порушником і до нього застосовуються заходи у порядку, встановленому законодавством України, діючими міжнародними угодами.

Розділ X. МІЖНАРОДНІ ПОЛЬОТИ

Стаття 57. Норми і правила здійснення міжнародних польотів

Регулярні міжнародні польоти повітряних суден, під час яких повітряні судна перетинають державний кордон України та іншої держави, здійснюються на підставі міждержавних домовленостей і міжнародних угод.

Нерегулярні міжнародні польоти можуть виконуватися за спеціальними дозволами, порядок видачі яких визначається органом державного регулювання діяльності авіації і погоджується з митними органами України.

Міжнародні польоти у повітряному просторі України виконуються на підставі нормативних актів і правил, що встановлюються органом державного регулювання діяльності авіації України і включаються до збірників аеронавігаційної інформації.

Стаття 58. Переліт державного кордону

Переліт державного кордону України повітряними суднами здійснюється по спеціально виділених коридорах.

Переліт державного кордону України поза спеціально виділеними повітряними коридорами, якщо це не передбачено міжнародною угодою або іншими нормативними актами України, заборонено.

Розділ XI. ПОВІТРЯНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Стаття 59. Повітряний перевізник

Повітряним перевізником визнається будь-яка юридична чи фізична особа, яка виконує повітряні перевезення, має права експлуатанта авіаційної техніки.

Стосовно іноземних повітряних перевізників визнаються права експлуатанта за документами, які видані компетентним органом відповідної зарубіжної держави і які відповідають вимогам міжнародних договорів та угод, учасницею яких є Україна.

Норми цього розділу не поширюються на перевезення, що здійснюються державними повітряними суднами.

Стаття 60. Виконання повітряних перевезень

Повітряні перевезення виконуються на підставі договору.

Кожний договір повітряного перевезення та його умови посвідчуються документом на перевезення, який видається авіаційним підприємством або уповноваженими ним організаціями чи особами (агентами).

Документами на перевезення є:

квиток — при перевезенні пасажира;

багажна квитанція — при перевезенні речей пасажира як багажу;

відповідні документи — при перевезенні вантажу, пошти та інших предметів.

Форми документів на перевезення та правила їх застосування встановлюються органом державного регулювання діяльності авіації України.

Стаття 61. Чартерне повітряне перевезення

Чартерне повітряне перевезення виконується на підставі договору чартера (фрахтування повітряного судна), за яким одна сторона (фрахтівник) зобов'язується надати іншій стороні (фрахтувальнику) за плату всю місткість одного чи кількох повітряних суден на один або кілька рейсів для повітряного перевезення пасажирів, багажу, вантажу і пошти або для іншої мети, якщо це не суперечить чинному законодавству України.

Стаття 62. Виконання правил повітряних перевезень і нормативів їх якості

При виконанні повітряних перевезень перевізник та аеропорт зобов'язані дотримувати загальних правил повітряних перевезень пасажирів, багажу, вантажу і пошти, а також нормативів якості обслуговування пасажирів і клієнтури, встановлених відповідним органом державної виконавчої влади.

Повітряний перевізник на підставі загальних правил має права встановити свої правила повітряних перевезень, які спрямовані на підвищення ефективності та якості перевезень і не містять умов та норм обслуговування пасажирів і клієнтури нижчих за рівень вимог, встановлених відповідним органом державної виконавчої влади.

Умови і правила перевезення пошти погоджуються з Міністерством зв'язку України.

Стаття 63. Перевезення особливо небезпечних вантажів

Перевезення зброї, боєприпасів, вибухових і отруйних речовин, ядерного палива, радіоактивних речовин та інших вантажів, які належать до особливо небезпечних, здійснюється за дозволом компетентних органів згідно з спеціальними правилами, що встановлюються органами державного регулювання діяльності авіації України.

Стаття 64. Припинення угоди на повітряне перевезення за ініціативою перевізника

Повітряний перевізник може відмовити пасажиру в перевезенні у випадках, передбачених правилами перевезення на повітряних лініях, які встановлюються відповідними органами державної виконавчої влади.

Стаття 65. Припинення угоди на повітряне перевезення за ініціативою пасажира

Пасажир має право відмовитися від повітряного перевезення і одержати назад суму грошей у порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 66. Діяльність іноземних перевізників на території України

Іноземні перевізники здійснюють свою діяльність на території України згідно з законодавством України, міжнародними угодами та договорами.

Стаття 67. Інформаційно-рекламне забезпечення повітряних перевезень

Повітряний перевізник при виконанні регулярних перевезень зобов'язаний доводити до відома населення (клієнтури) через інформаційно-рекламні засоби маршрути і розклад польотів повітряних суден, пасажирські, вантажні та поштові тарифи, а також умови обслуговування пасажирів і клієнтури як на землі перед польотом і після нього, так і на борту повітряного судна в польоті.

Розділ XII. АВІАЦІЙНІ РОБОТИ

Стаття 68. Авіаційні роботи і порядок їх виконання

Перелік авіаційних робіт встановлюється органом державного регулювання діяльності авіації України.

Авіаційні роботи можуть виконуватися будь-яким експлуатантом авіаційної техніки на підставі відповідного сертифіката, а також договору, укладеного з замовником на виконання авіаційної роботи, або разової заявки юридичної чи фізичної особи, узгодженої з органом державного регулювання діяльності авіації України.

Експлуатант авіаційної техніки і замовник авіаційних робіт мають рівні права у виборі партнера.

Стаття 69. Виконання авіаційних робіт іноземними експлуатантами

Авіаційні роботи на території України можуть виконуватись іноземними експлуатантами, а також спільними підприємствами і підприємствами, які повністю належать іноземним інвесторам на підставі дозволу (ліцензії) на виконання авіаційних робіт, що видається органом державного регулювання діяльності авіації України.

Стаття 70. Виконання авіаційних робіт експлуатантами України на території зарубіжної держави

Авіаційні роботи на території зарубіжної держави можуть здійснюватись експлуатантами України за законами цих держав за наявності відповідного договору.

Розділ XIII. ЗАХИСТ АВІАЦІЇ ВІД АКТІВ НЕЗАКОННОГО ВТРУЧАННЯ

Стаття 71. Організація авіаційної безпеки

Організація робіт, пов'язаних із забезпеченням авіаційної безпеки, здійснюється відповідно до законодавства України, норм, правил і процедур Української державної програми безпеки цивільної авіації, затверджуваної Верховною Радою України.

Під забезпеченням авіаційної безпеки мається на увазі комплекс заходів, а також людські та матеріальні ресурси, призначені для захисту авіації від актів незаконного втручання у її діяльність.

Стаття 72. Заходи щодо захисту від актів незаконного втручання

Українські та іноземні експлуатанти авіаційної техніки, які здійснюють прийом, випуск і (або) обслуговування повітряних суден на території України, а також експлуатанти аеропортів та аеродромів повинні вживати заходів щодо захисту авіації від актів незаконного втручання в її діяльність.

Актом незаконного втручання в діяльність авіації є протиправні дії, пов'язані з посяганнями на нормальну і безпечну діяльність авіації і авіаційних об'єктів, внаслідок яких сталися нещасні випадки з людьми, майнові збитки, захоплення чи викрадення повітряного судна, або такі, що створюють ситуацію для таких наслідків.

Заходи щодо захисту авіації від актів незаконного втручання на території України регламентуються нормами, правилами і процедурами, передбаченими Українською державною програмою безпеки цивільної авіації.

Стаття 73. Контроль на безпеку

Контроль на безпеку ручної поклажі, багажу, вантажу, пошти та бортового припасу, а також особистий контроль на безпеку пасажирів і членів екіпажу повітряного судна як на внутрішніх, так і на міжнародних лініях здійснюють служби авіаційної безпеки, органи внутрішніх справ і прикордонного контролю.

В разі відмови пасажира або члена екіпажу повітряного судна від проходження контролю на безпеку, а також осіб, що відмовились пред'явити ручну поклажу, багаж, вантаж, пошту або бортові припаси, для контролю на безпеку, вони до польоту чи перевезення на повітряному судні не допускаються.

На повітряному судні, що перебуває в польоті, контроль на безпеку в разі необхідності може бути проведено за рішенням командира повітряного судна незалежно від згоди пасажира. Для зазначеної мети повітряне судно вважається таким, що перебуває у польоті, з часу зачинення всіх його зовнішніх дверей після завантаження і до часу відкриття будь-яких з цих дверей для розвантаження.

Правила проведення контролю на безпеку, перелік осіб, що мають право проводити контроль на безпеку, перелік осіб, звільнених від проходження контролю на безпеку, передбачаються Українською державною програмою цивільної авіації.

Стаття 74. Забезпечення виконання вимог авіаційної безпеки щодо охорони повітряних суден, пожежної безпеки, підтримання пропускного і внутрішнього об'єктового режиму на аеродромах, в аеропортах та на інших авіаційних об'єктах

Порядок забезпечення виконання вимог авіаційної безпеки щодо охорони повітряних суден, важливих об'єктів, пожежної безпеки, підтримання пропускного і внутрішнього об'єктового режиму на аеродромах, в аеропортах та на інших авіаційних об'єктах регламентується нормами, правилами і процедурами, передбаченими Українською державною програмою безпеки цивільної авіації.

Аеропорти, аеродроми та їх важливі об'єкти, а також обладнання повітряного транспорту, контрольно-пропускні пункти, огорожа, пункти контролю на безпеку пасажирів і членів екіпажу, ручної поклажі та багажу, інженерно-технічні засоби охорони і пожежної безпеки, засоби зв'язку та спеціальні технічні засоби контролю на безпеку повинні відповідати нормам, правилам і процедурам, передбаченим Українською державною програмою безпеки цивільної авіації.

Стаття 75. Предмети, що не підлягають транспортуванню на повітряних суднах

Перелік небезпечних предметів і речовин, заборонених до здачі, прийому, зберігання і перевезення на цивільних повітряних суднах, визначається нормами, правилами і процедурами Української державної програми безпеки цивільної авіації.

Розділ XIV. ПОШУКОВІ ТА АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНІ РОБОТИ

Стаття 76. Повітряне судно, що зазнало лиха

Повітряне судно, що зазнає чи зазнало лиха, повітряне судно, з яким втрачено зв'язок і його місцеперебування невідоме, підлягає негайному пошуку.

(Продовження на 10-й стор.).

ПОВІТРЯНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Продовження. Початок на 6—9-й стор.).

Під пошуковими роботами слід розуміти систему заходів, спрямованих на своєчасне виявлення повітряного судна, що зазнає чи зазнало лиха.

Стаття 77. Сигнали лиха повітряного судна та їх подача для допомоги

Для своєчасного виявлення повітряних суден, що зазнають чи зазнали лиха, та подання допомоги екіпажам і пасажирам встановлюються єдині для всієї авіації в Україні аварійні сигнали лиха та сигнали терміновості і попередження про небезпеку.

Екіпаж повітряного судна, що зазнає чи зазнало лиха, повинен подавати при можливості відповідні сигнали лиха по каналах зв'язку органів обслуговування повітряного руху на аварійних частотах, встановлених регламентом радіозв'язку.

Під час міжнародних польотів сигнали лиха дублюються на міжнародній частоті, виділеній для подачі цих сигналів.

Стаття 78. Повідомлення про повітряні судна, які зазнають чи зазнали лиха

Всі підприємства, організації та установи, що мають засоби зв'язку, незалежно від їх відомчої чи іншої належності зобов'язані забезпечити негайне проходження сигналів і повідомлень про повітряні судна, що зазнають чи зазнали лиха, від кого б вони не надходили, до пунктів керування пошуково-рятувальними силами і засобами.

Громадяни зобов'язані негайно повідомити про відомі їм випадки лиха повітряних суден місцевим органам державної виконавчої влади України, міліції чи найближчим підприємствам, установам і організаціям, які в свою чергу зобов'язані негайно передати цю інформацію авіаційній пошуково-рятувальній службі України.

Стаття 79. Виконання пошукових і рятувальних робіт

Аварійно-рятувальні роботи — це система заходів, спрямованих на своєчасне подання допомоги потерпілим.

Місцеві органи державної виконавчої влади України, підприємства, організації та установи, на території яких повітряне судно зазнало лиха, зобов'язані до прибуття пошуково-рятувальних команд вжити невідкладних заходів щодо рятування людей, подання їм медичної та іншої допомоги, а також до охорони повітряного судна і документації, що знаходиться на його борту, обладнання і майна та збереження стану місця події.

Евакуація повітряних суден або їх частин з місця події здійснюється силами і засобами експлуатанта авіаційної техніки або іншими підприємствами та установами за рахунок коштів експлуатанта.

Іноземним повітряним суднам, що зазнають чи зазнали лиха, надається допомога на рівних з повітряними суднами України підставах.

Проведення пошукових і аварійно-рятувальних робіт здійснюється відповідно до встановлених вимог.

Стаття 80. Пошук і рятування поза територією України

Пошук і рятування пасажирів та екіпажів повітряних суден, що зазнають чи зазнали лиха, у районах і зонах обслуговування повітряного руху України та за кордонами України, організуються і здійснюються на підставі міжнародних угод, учасником яких є Україна.

Координацію дій із службами пошуку і рятування інших країн здійснює орган державного регулювання діяльності авіації України.

Стаття 81. Оснащення повітряних суден і підготовка екіпажу на випадок лиха

Повітряні судна повинні бути оснащені бортовими аварійно-рятувальними засобами, перелік яких залежно від типу повітряного судна і району польоту визначається органом державного регулювання діяльності авіації України для цивільних повітряних суден і Міністерством оборони України для державних повітряних суден згідно з нормами льотної придатності.

Усі члени екіпажу повітряного судна зобов'язані пройти спеціальне навчання за програмою аварійно-рятувальної підготовки і подання допомоги пасажирам при виникненні на борту повітряного судна аварійної ситуації в різних фізико-географічних і кліматичних умовах, а пасажири обов'язково повинні бути проінструктовані екіпажем про дії в такій ситуації і про правила користування індивідуальними і бортовими аварійно-рятувальними засобами.

Розділ XV. РОЗСЛІДУВАННЯ АВІАЦІЙНИХ ПОДІЙ

Стаття 82. Забезпечення безпеки польотів повітряних суден

Безпосереднє забезпечення безпеки польотів повітряних суден покладається на експлуатанта авіаційної техніки аеропортів, аеродромів та органи, які обслуговують повітряний рух.

Стаття 83. Повідомлення про авіаційну подію

Службові особи авіації, яким першим стало відомо про авіаційну подію, зобов'язані про це негайно повідомити державний орган нагляду за безпекою польотів, орган державного регулювання діяльності авіації і власника повітряного судна.

Стаття 84. Розслідування авіаційної події

Усі авіаційні події підлягають розслідуванню з метою встановлення їх причин і вжиття заходів щодо запобігання таким подіям у майбутньому.

Розслідування авіаційної події — процес, що проводиться при наявності факту авіаційної події, який включає збір і аналіз інформації про авіаційну подію, встановлює причину (причини) її виникнення, підготовку висновків із зазначенням цієї причини (причин) і вироблення рекомендацій щодо запобігання їм у майбутньому.

Розслідування авіаційних подій виконується згідно з положеннями і правилами, затверджуваними відповідними державними органами України.

Стаття 85. Робота на місці авіаційної події

Розслідування, що проводиться на місці авіаційної події, належить до категорії робіт в особливих умовах, які прирівнюються до робіт по ліквідації наслідків стихійного лиха. Спеціалісти, що працюють на місці авіаційної події, повинні забезпечуватися спеціальним одягом, взуттям, спеціальним спорядженням і захисними засобами, виходячи з конкретних умов роботи.

Місцеві органи влади, підприємства, організації та установи зобов'язані всебічно сприяти комісії з питань розслідування авіаційної події, в охороні місця події, в пошуку елементів конструкції повітряного судна, забезпеченні транспортом, засобами зв'язку, приміщеннями для роботи і відпочинку, продуктами харчування, спеціальним спорядженням і одягом, засобами для виконання такелажних і вантажних робіт, транспортування уламків, санітарної обробки місцевості, забезпечення безпечних умов роботи на місці події.

Стаття 86. Фінансування робіт, пов'язаних з розслідуванням авіаційної події, і відшкодування витрат

Всі витрати, пов'язані з розслідуванням, що проводиться на місці авіаційної події, фінансуються експлуатантом авіаційної техніки.

Дослідження і випробування, пов'язані з розслідуванням авіаційної події, які проводяться науково-дослідними і конструкторськими установами, ремонтними підприємствами і підприємствами авіаційної промисловості, фінансуються за рахунок коштів цих установ і підприємств з наступним відшкодуванням витрат експлуатантом авіаційної техніки.

Збитки експлуатанта авіаційної техніки, пов'язані з розслідуванням авіаційної події, можуть бути частково або цілком відшкодовані за рахунок страхового фонду безпеки цивільної авіації або іншого страхового фонду.

Стаття 87. Запобігання авіаційним подіям

Комісія з питань розслідування авіаційної події на підставі своїх висновків зобов'язана сформулювати пропозиції щодо усунення причин події, виявлених у процесі розслідування, і недопущення їх у майбутньому.

На підставі пропозицій комісії з питань розслідування авіаційної події державний орган нагляду за безпекою польотів повітряних суден зобов'язаний розробити відповідні рекомедації і надіслати їх користувачам повітряного простору, експлуатантам повітряної техніки та іншим юридичним особам для розробки профілактичних заходів щодо запобігання авіаційним подіям.

Користувачі повітряного простору, експлуатанти авіаційної техніки та інші юридичні особи, яким надіслано рекомендації, зобов'язані розробити профілактичні заходи щодо запобігання авіаційним подіям, погодити їх з державним органом нагляду за безпекою польотів повітряних суден і реалізувати у встановлений строк.

Стаття 88. Облік авіаційних подій і відомості з безпеки польотів

Облік авіаційних подій, а також актів незаконного втручання у діяльність цивільної авіації України, включаючи й ті, що сталися з іноземними повітряними суднами на території України, і українськими повітряними суднами за межами України, здійснює державний орган по нагляду за безпекою польотів повітряних суден України.

Відомості про стан безпеки цивільної авіації України державний орган по нагляду за безпекою польотів повітряних суден України зобов'язаний надавати органам державного регулювання діяльності авіації України та Міжнародній організації цивільної авіації (ІКАО).

Розділ XVI. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО РЕГУЛЮЄ ВИКОРИСТАННЯ ПОВІТРЯНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Стаття 89. Поширення відповідальності

За протиправні дії всі юридичні і фізичні особи, діяльність яких пов'язана з використанням повітряного простору України, розробкою, виготовленням, ремонтом та експлуатацією авіаційної техніки, здійсненням господарської і комерційної діяльності, обслуговуванням повітряного руху, забезпеченням безпеки авіації України, а також її управлінням і наглядом, несуть відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Стаття 90. Відповідальність пасажира, замовника і працівника авіації при виконанні повітряного перевезення або авіаційної роботи

Пасажир, замовник або працівник авіації за порушення, невиконання або неналежне виконання правил, вимог і норм, що регламентують повітряні перевезення і авіаційні роботи, а також порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища несуть відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Стаття 91. Відповідальність перевізника за збереження багажу

Перевізник несе відповідальність за втрату, нестачу або пошкодження багажу з часу прийняття його для перевезення і до видачі одержувачу або передачі його відповідно до правил іншій особі, якщо не доведе, що ним було вжито всіх необхідних заходів для запобігання заподіянню шкоди або що таких заходів неможливо було вжити.

Перевізник несе відповідальність за збереження речей, що є у пасажира, якщо буде доведено, що втрата або пошкодження цих речей сталися з вини перевізника.

Стаття 92. Відповідальність перевізника за збереження вантажу

Перевізник несе відповідальність за втрату, нестачу або пошкодження вантажу з часу прийняття його для перевезення і до видачі одержувачу або передачі його відповідно до правил іншій установі (особі), якщо не доведе, що ним було вжито всіх необхідних заходів для запобігання заподіянню шкоди або що таких заходів неможливо було вжити.

До того часу, поки перевізник не доведе інше, вважається, що втрата, нестача чи пошкодження вантажу сталися під час перевезення.

Стаття 93. Розмір відповідальності перевізника за втрату, нестачу або пошкодження вантажу і багажу, а також речей, що є у пасажира

За втрату, нестачу або пошкодження вантажу, багажу або речей, які є у пасажира, перевізник несе відповідальність у такому розмірі:

1) за втрату або нестачу вантажу або багажу, прийнятого для перевезення з оголошеною цінністю, — в розмірі оголошеної цінності, а у випадках, коли перевізник доведе, що оголошена цінність перевищує дійсну вартість, — в розмірі дійсної вартості;

2) за втрату, пошкодження або нестачу вантажу або багажу, прийнятого для перевезення без оголошеної цінності, а також речей, які є у пасажира, — в розмірі вартості, що не перевищує межі, встановленої відповідним органом державної виконавчої влади за погодженням з Міністерством фінансів України відповідно до меж, встановлених міжнародними угодами про відповідальність при повітряних перевезеннях, учасником яких є Україна.

Стаття 94. Відповідальність перевізника за прострочення у доставці пасажира, багажу або вантажу

Перевізник несе відповідальність за прострочення доставки пасажира, багажу або вантажу, якщо не доведе, що ним було вжито всіх необхідних заходів для запобігання простроченню або що таких заходів неможливо було вжити. Перевізник звільняється від відповідальності, якщо прострочення сталося внаслідок несприятливих метеорологічних умов.

Стаття 95. Відповідальність перевізника за втрату, пошкодження і прострочення у доставці пошти

Перевізник несе матеріальну відповідальність перед органами зв'язку за втрату, пошкодження або прострочення у доставці пошти з вини перевізника у розмірі відповідальності органів зв'язку перед відправниками або адресатами, за міжнародну пошту — відповідно до актів Всесвітнього поштового союзу, а за внутрішню — згідно з правилами щодо розміру матеріальної відповідальності підприємств зв'язку за нестачу чи пошкодження вкладень поштових відправлень.

Стаття 96. Відповідальність за шкоду, заподіяну третім особам

За шкоду, заподіяну третім особам та їх майну при виконанні перевезень і авіаційних робіт, експлуатант авіаційної техніки несе відповідальність у порядку і на умовах, передбачених чинним законодавством України.

Стаття 97. Відповідальність за захват чи викрадення повітряного судна або захват авіаційного об'єкта

Захват або викрадення повітряного судна, як і захват авіаційного об'єкта, тягне за собою відповідальність, передбачену законодавством України.

Стаття 98. Відповідальність за блокування повітряного судна, авіаційного об'єкта, транспортних, інженерно-технічних чи інших комунікацій до них

Блокування повітряних суден, авіаційних об'єктів, транспортних, інженерно-технічних, інших комунікацій до них, яке перешкоджає нормальній і безпечній діяльності авіації України, тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Стаття 99. Відповідальність за неправдиве повідомлення про підготовку акту незаконного втручання у діяльність авіації

Неправдиве повідомлення незалежно від форми його виконання про підготовку акту незаконного втручання у діяльність авіації на борту повітряного судна або авіаційного об'єкта, тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

(Закінчення на 11-й стор.).

ПОВІТРЯНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(Закінчення. Початок на 6—10-й стор.).

Стаття 100. Відповідальність за невиконання вимог контролю на безпеку

Порушення, як і невиконання або неналежне виконання вимог державних правил, норм і процедур з реєстрації та огляду на безпеку пасажирів, щодо здачі, прийому, зберігання і перевезення на повітряному судні ручної поклажі, багажу, вантажу, пошти і бортового харчування, тягне за собою відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Стаття 101. Відповідальність за порушення норм і правил, що регламентують діяльність авіації

Особи, винні у порушенні норм і правил, що регламентують діяльність авіації, несуть відповідальність за законодавством України.

Стаття 102. Право оскарження рішення

Будь-яка юридична і фізична особа має право оскаржити рішення або дії будь-якої посадової чи іншої особи в межах діяльності авіаційної системи України в порядку, передбаченому законодавством України.

Розділ XVII. АВІАЦІЙНЕ СТРАХУВАННЯ

Стаття 103. Обов'язкове страхування

Повітряний перевізник і виконавець повітряних робіт зобов'язані страхувати членів екіпажу і авіаційного персоналу, який перебуває на борту повітряного судна, власні, орендовані та передані їм в експлуатацію повітряні судна, а також свою відповідальність щодо відшкодування збитків, заподіяних пасажирам, багажу, пошті, вантажу, прийнятим для перевезення, а також іншим користувачам повітряного транспорту та третім особам не нижче за рівень, встановлений Урядом України.

Стаття 104. Добровільне страхування

За бажанням пасажира чи іншого користувача повітряного транспорту можливе добровільне страхування шляхом укладання відповідного договору.

Стаття 105. Страхування при авіаційних роботах

Замовник зобов'язаний страхувати своїх працівників, осіб, пов'язаних із забезпеченням технологічного процесу при виконанні авіаційних робіт, та пасажирів, які перевозяться за його заявкою без придбання квитків.

Експлуатант зобов'язаний страхувати свою відповідальність щодо відшкодування збитків, які можуть бути завдані ним при виконанні авіаційних робіт.

Стаття 106. Страховий фонд безпеки авіації України

З метою відшкодування шкоди потерпілим від авіаційної події, стихійного лиха і стимулювання профілактичної діяльності щодо підвищення безпеки авіації України, проведення пошукових і аварійно-рятувальних робіт в установленому порядку створюється страховий фонд безпеки авіації, кошти якого спрямовуються на здійснення діяльності авіації України. Цей фонд створюється за рахунок надходження відрахувань від платежів з обов'язкових видів страхування в розмірі, що визначаються Урядом України.

Розділ XVIII. АТРИБУТИКА, ПРАПОР, ЕМБЛЕМА, ВИМПЕЛ

Стаття 107. Атрибутика, прапор, емблема, вимпел

Будь-яка авіаційна організація, установа та підприємство України, зареєстровані у встановленому порядку, повинні мати свою печатку і атрибутику.

Державні авіаційні органи повинні мати свою печатку і атрибутику з державним гербом України.

Кожна авіаційна організація, установа та підприємство України може мати свій прапор, емблему і вимпел та іншу атрибутику.

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
4 травня 1993 року.

ДЕКРЕТ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПРО МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ

Цей Декрет визначає види місцевих податків і зборів, їх граничні розміри та порядок обчислення і спрямовання на зміцнення бюджетів місцевого самоврядування.

Стаття 1. Види місцевих податків і зборів

До місцевих податків і зборів належать:
готельний збір;
збір за парковку автомобілів;
ринковий збір;
збір за видачу ордера на квартиру;
збір з власників собак;
курортний збір;
збір за участь у бігах на іподромі;
збір за виграш на бігах;
збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі;
податок з реклами;
збір за право використання місцевої символіки;
збір за право проведення кіно- і телезйомок;
збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей;
комунальний податок;
збір за проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон;
збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі.

Стаття 2. Готельний збір

Платниками готельного збору є особи, які проживають у готелях. Граничний розмір готельного збору не повинен перевищувати 20 відсотків добової вартості найманого житла (без додаткових послуг). Готельний збір справляється і перераховується до бюджету місцевого самоврядування адміністрацією готелю.

Стаття 3. Збір за парковку автотранспорту

Платниками збору за парковку автотранспорту є юридичні особи та громадяни, які паркують автомобілі в спеціально обладнаних або відведених для цього місцях.

Ставка збору за парковку автотранспорту встановлюється з розрахунку за одну годину парковки, її граничний розмір не повинен перевищувати 3 відсотків мінімальної заробітної плати в спеціально обладнаних місцях і 1 відсоток у відведених місцях.

Збір за парковку автотранспорту сплачується водіями на місці парковки.

Стаття 4. Ринковий збір

Ринковий збір — це плата за торгові місця на ринках і в павільйонах, на критих та відкритих столах, майданчиках для торгівлі з автомашин, візків, мотоциклів, ручних візків, що справляється з юридичних осіб і громадян, які реалізують сільськогосподарську і промислову продукцію та інші товари.

Ринковий збір справляється за кожний день торгівлі. Його граничний розмір не повинен перевищувати 20 відсотків мінімальної заробітної плати для громадян і трьох мінімальних заробітних плат для юридичних осіб залежно від ринку, його територіального розміщення та виду продукції (товару).

Ринковий збір справляється працівниками ринку до початку реалізації продукції.

Стаття 5. Збір за видачу ордера на квартиру

Збір за видачу ордера на квартиру сплачується за послуги, пов'язані з видачею документа, що дає право на заселення квартири.

Граничний розмір збору за видачу ордера на квартиру не повинен перевищувати 30 відсотків мінімальної заробітної плати на час оформлення ордера на квартиру.

Збір за видачу ордера на квартиру сплачується через установи банків до одержання ордера і перераховується до бюджету місцевого самоврядування. Документом про сплату збору є квитанція, видана установою банку.

Облік надходжень збору за видачу ордера на квартиру здійснюється органами з обліку та розподілу житла.

Стаття 6. Збір з власників собак

Платниками збору з власників собак є громадяни — власники собак (крім службових), які проживають у будинках державного і громадського житлового фонду та приватизованих квартирах.

Збір з власників собак справляється за кожний рік. Його граничний розмір за кожну собаку не повинен перевищувати 10 відсотків мінімальної заробітної плати на час нарахування збору.

Збір з власників собак стягується органами житлово-комунального господарства.

Стаття 7. Курортний збір

Платниками курортного збору є громадяни, які прибувають у курортну місцевість.

Граничний розмір курортного збору не може перевищувати 10 відсотків мінімальної заробітної плати.

Від сплати курортного збору звільняються:
діти віком до 16 років;
інваліди та особи, що їх супроводжують;
учасники Великої Вітчизняної війни;
воїни-інтернаціоналісти;
учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
особи, які прибули за путівками та курсовками в санаторії, будинки відпочинку, пансіонати, включаючи містечка та бази відпочинку;
особи, які прибули в курортну місцевість у службове відрядження, на навчання, постійне місце проживання, до батьків та близьких родичів;
особи, які прибули за плановими туристичними маршрутами туристично-екскурсійних установ і організацій, а також які здійснюють подорож за маршрутними книжками;
чоловіки віком 60 років і старші, жінки віком 55 років і старші.

Курортний збір справляється з платників за місцем їх тимчасового проживання.

При зміні платником місця проживання в межах курортної місцевості курортний збір повторно не справляється.

З осіб, які прибули в курортну місцевість, збір справляється не пізніш як у триденний термін від дня прибуття.

Курортний збір справляється:
адміністрацією готелю та іншими установами готельного типу під час реєстрації прибулих;
квартирно - посередницькими організаціями при направленні осіб (крім прибулих за путівками-туристично-екскурсійних установ і організацій) на поселення в будинки (квартири), що належать громадянам на праві власності.

З осіб, які зупиняються в будинках (квартирах) громадян без направлення квартирно-посередницьких організацій, а також з осіб (крім тих, що здійснюють подорож за маршрутними книжками), які проживають у наметах, автомашинах тощо, курортний збір справляється у порядку, визначеному Радами народних депутатів, що встановлюють цей збір.

Стаття 8. Збір за участь у бігах на іподромі

Збір за участь у бігах на іподромі справляється з юридичних осіб та громадян, які виставляють своїх коней на змагання комерційного характеру.

Граничний розмір збору за участь у бігах на іподромі за кожного коня не повинен перевищувати трьох мінімальних заробітних плат.

Збір за участь у бігах на іподромі справляється адміністрацією іподромів до початку змагань.

Стаття 9. Збір за виграш на бігах

Збір за виграш на бігах справляється адміністрацією іподромів з осіб, які виграли в грі на тоталізаторі на іподромі, під час видачі їм виграшу. Його граничний розмір не повинен перевищувати 6 відсотків від суми виграшу.

Стаття 10. Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі

Збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі, справляється у вигляді відсоткової надбавки до плати, визначеної за участь у грі. Його граничний розмір не повинен перевищувати 5 відсотків від суми цієї надбавки. Сума збору справляється адміністрацією іподромів з учасника гри під час придбання ним квитка на участь у грі.

Стаття 11. Податок з реклами

Об'єктом податку з реклами є вартість послуг за встановлення та розміщення реклами.

Платниками податку з реклами є юридичні особи та громадяни.

Податок з реклами сплачується з усіх видів оголошень і повідомлень, які передають інформацію з комерційною метою за допомогою засобів масової інформації, преси, телебачення, афіш, плакатів, рекламних щитів, інших технічних засобів, майна та одягу: на вулицях, магістралях, майданах, будинках, транспорті та в інших місцях.

Граничний розмір податку з реклами не повинен перевищувати 0,1 відсотка вартості послуг за розміщення одноразової реклами та 0,5 відсотка за розміщення реклами на тривалий час.

Податок з реклами сплачується під час оплати послуг за встановлення та розміщення реклами.

Стаття 12. Збір за право на використання місцевої символіки

Збір за право на використання місцевої символіки справляється з юридичних осіб і громадян, які використовують цю символіку з комерційною метою.

Дозвіл на використання місцевої символіки (герба міста або іншого населеного пункту, назви чи зображення архітектурних, історичних пам'яток) видається відповідними органами місцевого самоврядування.

Граничний розмір збору за право на використання місцевої символіки не повинен перевищувати з юридичних осіб — 0,1 відсотка вартості виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг з використанням місцевої символіки, з громадян, що займаються підприємницькою діяльністю — п'ять мінімальних заробітних плат.

Стаття 13. Збір за право на проведення кіно- і телезйомок

Збір за право на проведення кіно- і телезйомок вносять комерційні кіно- і телеорганізації, включаючи організації з іноземними інвестиціями та зарубіжні організації, які проводять зйомки, що потребують від місцевих органів, державної виконавчої влади додаткових заходів (виділення наряду міліції, оточення території зйомок тощо).

Граничний розмір збору за право на проведення кіно- і телезйомок не повинен перевищувати фактичних витрат на проведення зазначених заходів.

Стаття 14. Збір за право на проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей

Платниками збору на проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей є юридичні особи і громадяни, які мають дозвіл на проведення аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей.

(Закінчення на 12-й стор.).

ПРО МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ

(Закінчення. Початок на 11-й стор.).

Об'єктом збору за право на проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей є вартість заявлених до місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу товарів виходячи з їх початкової ціни або суми, на яку випускається лотерея.

Граничний розмір збору за право на проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей не повинен перевищувати 0,1 відсотка вартості заявлених до місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу товарів або від суми, на яку випускається лотерея.

Збір за право на проведення місцевих аукціонів і конкурсного розпродажу справляється за три дні до їх проведення.

Збір за право на проведення лотерей справляється під час одержання дозволу на випуск лотереї.

Граничний розмір збору за право на проведення лотерей з кожного учасника не повинен перевищувати трьох мінімальних розмірів заробітної плати.

Стаття 15. Комунальний податок

Комунальний податок справляється з юридичних осіб, крім бюджетних установ, організацій, планово-дотаційних та сільськогосподарських підприємств. Його граничний розмір не повинен перевищувати 10 відсотків річного фонду оплати праці, обчисленого виходячи з мінімального розміру заробітної плати.

Стаття 16. Збір за проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон

Збір за проїзд територією прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон, справляється з юридичних осіб та громадян України у розмірі до 0,5 мінімальної заробітної плати залежно від марки і потужності автомобілів, а з юридичних осіб та громадян інших держав, у тому числі і суб'єктів колишнього Союзу РСР, у розмірі від 5 до 50 доларів США. Збір не справляється за проїзд автотранспорту, що здійснює перевезення за кордон:

вантажів за державним замовленням і державним контрактом;

громадян України, що направляються у службові відрядження;

спортсменів, що від'їжджають на міжнародні змагання;

громадян, що від'їжджають у порядку культурного обміну, на лікування, оздоровлення (дітей) та за телеграмою на похорон близьких родичів.

Стаття 17. Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі

Збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі — це плата за оформлення та видачу дозволів на торгівлю у спеціально відведених для цього місцях.

Збір за видачу дозволу на торгівлю справляється з юридичних осіб і громадян, які реалізують сільськогосподарську, промислову продукцію та інші товари залежно від площі торгового місця, його територіального розміщення та виду продукції.

Граничний розмір збору за видачу дозволу на торгівлю не повинен перевищувати 20 мінімальних заробітних плат для суб'єктів, що постійно здійснюють торгівлю у спеціально відведених для цього місцях, і однієї мінімальної заробітної плати в день — за одноразову торгівлю.

Збір за видачу дозволу на торгівлю справляється уповноваженими організаціями, яким надано таке право.

Стаття 18. Повноваження органів місцевого самоврядування в галузі визначення місцевих податків і зборів

Органи місцевого самоврядування самостійно встановлюють і визначають порядок сплати місцевих податків і зборів відповідно до переліку і в межах установлених граничних розмірів ставок.

Органи місцевого самоврядування в межах своєї компетенції мають право вводити пільгові податкові ставки, повністю відміняти окремі місцеві податки і збори або звільняти від їх сплати певні категорії платників та надавати відстрочки у сплаті місцевих податків та зборів.

Стаття 19. Порядок сплати і перерахування місцевих податків і зборів

Місцеві податки і збори перераховуються до бюджетів місцевого самоврядування в порядку, визначеному Радами народних депутатів, якими вони встановлюються. Стягнення невнесених в установлений термін місцевих податків і зборів здійснюється згідно з чинним законодавством.

Стаття 20. Повернення з бюджету місцевого самоврядування зайво сплачених сум місцевих податків і зборів

Зайво сплачені платниками суми місцевих податків і зборів зараховуються в рахунок майбутніх платежів або повертаються їм згідно з чинним законодавством.

Стаття 21. Оподаткування іноземних юридичних осіб та громадян

Іноземні юридичні особи і громадяни сплачують місцеві податки і збори на рівних умовах з юридичними особами та громадянами України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами та законодавством України.

Стаття 22. Відповідальність платників за сплату місцевих податків і зборів

Відповідальність за правильність обчислення, своєчасність сплати місцевих податків і зборів до бюджету місцевого самоврядування покладається на платників відповідно до чинного законодавства.

Контроль за сплатою місцевих податків і зборів здійснюється державними податковими інспекціями.

Стаття 23. Джерела сплати місцевих податків і зборів

Податки і збори, передбачені статтями 8, 13, 14, 15, 16 і 17 цього Декрету, сплачуються юридичними особами за рахунок доходу (прибутку), що залишається в їх розпорядженні, але не більше 10 відсотків оподаткованого доходу (прибутку).

Податки і збори, передбачені статтями 2, 3, 4, 11 і 12 цього Декрету та внесені за рахунок коштів юридичних осіб, відносяться на собівартість продукції (робіт, послуг).

Стаття 24. Заключні положення

Цей Декрет набуває чинності з дня опублікування.

Прем'єр-міністр України Л. КУЧМА

Міністр Кабінету Міністрів України В. ПУСТОВОЙТЕНКО

м. Київ
20 травня 1993 року
№ 56-93

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

ПРО ПОСВІДЧЕННЯ ОСОБИ МОРЯКА

З метою визначення правового статусу моряків — громадян України, які працюють на суднах, що використовуються для морського плавання, **постановляю:**

1. Затвердити Положення про посвідчення особи моряка (додається).

2. Провести до 1 травня 1994 року обмін паспортів моряка колишнього Союзу РСР на посвідчення особи моряка відповідно до цього Положення.

Видані раніше громадянам України паспорти моряка колишнього Союзу РСР, строк дії яких не закінчився, є чинними до їх обміну.

3. Міністерству транспорту України у місячний строк виготовити зразок посвідчення особи моряка, затвердити перелік морських, річкових портів України, капітани яких мають право видавати посвідчення, та встановити порядок його видачі, зберігання і знищення.

4. Кабінету Міністрів України забезпечити виготовлення за замовленням Міністерства транспорту України в установленому порядку необхідної кількості бланків посвідчення особи моряка.

Президент України Л. КРАВЧУК

м. Київ
5 червня 1993 року

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ПОСВІДЧЕННЯ ОСОБИ МОРЯКА

1. Посвідчення особи моряка видається громадянинові України, що займає будь-яку посаду на борту судна (крім військового судна), зареєстрованого на території України чи інших держав — учасниць Конвенції 1958 року про посвідчення особи моряків і звичайно використовуваного для морського плавання.

Посвідчення особи моряка може бути також видано моряку іншої держави, який несе службу на борту судна, зареєстрованого на території України, або який зареєстрований в Україні у службі зайнятості.

2. Посвідчення особи моряка являє собою зшиту внакидку нитками книжечку розміром 88×125 мм, що складається з твердої обрізної з закругленими кутами обкладинки з оправного матеріалу блакитного кольору, одного інформаційного листка і 16 сторінок.

Усі сторінки посвідчення пронумеровані та мають синьо-жовту захисну сітку. На кожній сторінці у центрі зображено Державний герб України, а внизу перфоровано номер посвідчення.

У верхній частині лицьового боку обкладинки посвідчення ювілейною фольгою золотого кольору зроблено напис «Україна», нижче — зображення Державного герба України, під ним—напис «Посвідчення особи моряка».

На внутрішньому лівому боці обкладинки зображено силует якоря і друкується витяг із цього Положення (пункти 1, 4, 7, 9, 10) українською мовою, на внутрішньому правому боці обкладинки — силует якоря і той самий текст англійською мовою.

На першій сторінці інформаційного листка у верхній частині надруковано слово «Україна», під ним — слова «Посвідчення особи моряка», у нижній частині — ті самі слова англійською мовою, у центрі розміщено зображення Державного герба України.

На другій сторінці інформаційного листка впоперек сторінки вгорі в рядок українською та англійською мовами надруковано слово «Україна». Нижче зліва — українською та англійською мовами — слова «Посвідчення особи моряка» і нижче відведено місце для фотокартки розміром 35×45 мм власника посвідчення. Справа — тип, код держави, номер посвідчення, прізвище, ім'я та по батькові, громадянство, дата і місце народження, стать, посада та прикмети власника посвідчення (зріст, колір очей, особливі прикмети), дата видачі та дата закінчення строку чинності посвідчення й орган, що його видав. Усі написи українською мовою дублюються англійською мовою. У нижній частині — місце для підпису посадової особи органу, що видав посвідчення, і смужка на всю ширину сторінки з семикратним зображенням Державного герба України для комп'ютерної інформації, яка заповнюється комп'ютером згідно зі стандартом ІКАО (док. № 9303, 1992 рік). Записи засвідчуються гербовою печаткою.

Інформаційний листок заклеється плівкою з обох боків.

На першій сторінці посвідчення впоперек сторінки вгорі надруковано слова «Строк дії посвідчення продовжено до», нижче — ті самі слова англійською мовою. Після цього друкується спочатку українською, а потім англійською мовами напис: «Цей документ є посвідченням особи моряка в цілях Конвенції 1958 року про посвідчення особи моряків». У нижній частині відведено місце для підпису власника посвідчення.

З другої по дев'яту сторінки посвідчення призначені для додаткових відомостей про його власника, що розміщуються у формі таблиці з п'яти колонок на двох сторінках з парною і непарною нумерацією, в яких зазначають:

у першій колонці — найменування судна, на якому працює, та судновласника;

у другій — дата і місце влаштування на судно;

у третій — посада, яку займає;

у четвертій — дата і місце звільнення з роботи на судні;

у п'ятій — підпис капітана судна або посадової особи, судновласника.

Усі записи щодо відомостей про власника посвідчення робляться українською та англійською мовами.

Справжність записів засвідчується відповідною печаткою.

Десята — п'ятнадцята сторінки посвідчення відведені для особливих відміток. На шістнадцятій сторінці — напис українською та англійською мовами «Посвідчення особи моряка є власністю України».

3. Зразок посвідчення особи моряка затверджується Міністерством транспорту України.

4. Власнику посвідчення особи моряка дозволяється за цим посвідченням виїзд з України та в'їзд в Україну на судні, до суднової ролі якого занесено власника посвідчення.

За посвідченням особи моряка його власнику дозволяється також виїзд з України в індивідуальному порядку під час прямування на своє судно чи переходу на інше судно і в'їзд в Україну в такому самому порядку.

5. Посвідчення особи моряка видається строком до п'яти років. Строк дії посвідчення може бути продовжено особами, зазначеними у пункті 6 цього Положення, один раз строком до п'яти років, після закінчення якого посвідчення підлягає заміні.

6. Посвідчення особи моряка видають капітани морських і річкових портів України, перелік яких визначає Міністерство транспорту України.

7. Україна гарантує за кордоном захист громадян України, які мають посвідчення особи моряка, в[illegible]не відповідно до цього Положення.

8. Посвідчення особи моряка не може бути використано на території України громадянином України, який його має, під час укладання цивільно-правових угод, здійснення банківських операцій, оформлення довіреностей іншим особам для представництва перед третьою особою.

9. У разі списання з судна власник посвідчення особи моряка повинен здати посвідчення за місцем його одержання.

10. Власник посвідчення особи моряка повинен бережно ставитись до посвідчення і завжди мати його з собою.

У разі втрати посвідчення його власник повинен негайно повідомити про це капітану свого судна або капітану порту, в якому видано посвідчення.

Загублене посвідчення особи моряка вважається недійсним.

11. Бланки посвідчення особи моряка виготовляються на замовлення Міністерства транспорту України і є документами суворої звітності. Видача, зберігання і знищення посвідчень особи моряка провадяться у встановленому Міністерством транспорту України порядку.

Освіта

ТЕСТОЛОГИ ПРОТИ СТАЛІНА

Зразки тестів, опубліковані в пресі, викликали справжній ажіотаж. І це зрозуміло, тому що тестування — справа для нас нова. Точніше, відновлена...

У 20-х роках тести широко використовувалися в багатьох галузях суспільного життя. Розвивалася ціла наука — тестологія. В освіті, скажімо, вони застосовувалися для того, щоб встановити рівень здібностей, обдарування, професійних уподобань дітей.

Саме тести були основним (проте не єдиним) методом дослідження педології (науки про всебічний розвиток дитини), яка сягнула вершин свого розвитку в Україні, де працювали такі знаменитості, як П.Блонський, А.Залужний, О.Раєвський, Г.Костюк та інші. Однак розгром педології в 1936 році відкинув розвиток української тестології на десятиліття назад. І сталося це, стверджують дослідники, за таких обставин.

У московській школі № 110, де навчався син Сталіна Василь, педологи провели тестування на визначення розумових здібностей учнів. І саме Василь показав досить низькі результати, на основі чого експериментатори зробили висновок про недоліки його психічного розвитку. А через деякий час потому з'явилася сумнозвісна постанова ЦК ВКП(б) «Про педологічні перекручення в системі наркомосів», де педологію оголосили ворожою буржуазною наукою, а тести — реакційними.

Американці, навпаки, успішно розвивали тестологію, бо вона й справді виявилася ефективною і... прибутковою. Наприклад, кожний долар, вкладений у розробку тестів, давав економічний ефект у тисячу доларів. Нині в США, як і в інших країнах Заходу, діють тестологічні інститути, спеціально готуються кваліфіковані фахівці. Ми ж т... и приступаємо до азів тестології, прагнучи надолужити й наздогнати.

Біля витоків української тестологічної науки стояв і професор Київського педагогічного інституту імені М.Драгоманова Дмитро Ніколенко. В 1928 році він організував у Києві бюро професійної орієнтації і консультації молоді, де нахили й здібності юнаків та дівчат до того чи іншого фаху встановлювалися переважно з допомогою тестування. Як сьогодні старійшини педологічної науки оцінюють педагогічний експеримент, запропонований Міністерством освіти України? Які в цьому контексті їхні прогнози? З цими запитаннями я звернувся до професора Д.НІКОЛЕНКА.

— Судячи з опублікованих тестових завдань, при невмілому використанні вони можуть мати негативний ефект, а то й печальні наслідки для багатьох хлопців і дівчат, які цього року вступатимуть до інститутів й університетів, що беруть участь в експерименті.

Зрештою, знову ж таки, як і в часи Сталіна, можна скомпрометувати саму ідею тестів.

— Дмитре Федотовичу, ваші висновки як знавця тестології грунтуються на аналізі тестів, поданих у газетах? Але ж вони правлять лише за зразок, а школярам запропоновані зовсім інші.

— У тому ж то й справа, що взірець найбільш повно відображає риси собі подібних. Опубліковані тести хибують на істотні недоліки як щодо їх змісту, так і щодо форми, діагностичної та прогностичної функцій.

Тести тільки тоді виконають своє призначення (в даному разі — відбору до вузу), коли виявлятимуть у комплексі рівень знань, розвитку інтелекту та індивідуальних особливостей абітурієнтів. На жаль, запропоновані тести стосуються лише виявлення (точніше — перевірки, контролю) знань і зовсім не враховують отих інших складових, що є чи не головними у підготовці майбутнього спеціаліста в інституті чи університеті, зокрема специфічних професійних здібностей. Адже знання, наприклад, математики ще не свідчать про математичні здібності, і такий юнак чи дівчина, вступивши до вузу, часто не може опанувати вузівську математичну науку. Запропоновані тести, на жаль, зовсім не мають прогностичної цінності, скажімо, для педінститутів: жоден із них не здатний виявити специфічні педагогічні здібності.

Я розумію, що цим заходом Міністерство освіти хоче вбити відразу двох зайців: перевірити знання випускників шкіл і водночас провести вступні іспити до вузів. Але цього, вважаю, робити не можна — вже хоча б тому, що при відборі до вузів мусять бути такі тести, які виявляють не лише знання загальноосвітніх предметів, а й особистісні якості абітурієнтів, особливо професійні нахили.

— Та й у самому змісті тестових завдань багато недоліків. Облишимо математику, фізику чи хімію. Візьмімо гуманітарні предмети.

— Наприклад, завдання з історії: «В якій сфері діяльності урядом гетьмана П.Скоропадського досягнуто найбільших успіхів?» Правильна відповідь, як переконує складальник тесту, — тільки в національно-культурній політиці. Але ж якщо випускник (абітурієнт) вкаже на військову сферу, то теж буде недалеким від істини. Та то вже другорядне: бали йому будуть знижені.

Замість того, щоб відповісти, коли була створена Підкарпатська (в тесті — Прикарпатська) Україна, учням пропонується сказати, коли вона була знищена, тобто їхнє запам'ятовування спрямовується на негативне. Л.Кравчук не є першим Президентом в історії України, як цього прагнуть почути від респондентів укладачі тесту. Або, скажімо, з географії: «Яким видом транспорту переважно здійснюється перевезення сільськогосподарської продукції під час жнив: а)залізничним, б) річковим, в) автомобільним», — чи не проста наївність? Відповівши: гужовим чи на власному горбі, юнак чи дівчина теж буде правим: та й взагалі, в тестових завданнях, зокрема з історії України, мало завдань саме з історії України, на відміну від історії Росії, СРСР. Невже й тут проводиться думка про меншовартість українців нашу залежність від сусідів.

Крім того, тести, хоча вони й подаються за трьома ступенями складності, не диференційовані за рівнем знань випускників, а за рівнем їхнього розвитку — й поготів.

— У цьому зв'язку недосконалими є тести (а їх у загальній кількості абсолютна більшість), які вимагають тільки однозначної відповіді типу «Так» чи «Ні» (на зразок: чорне — біле), а точніше — вгадування. Така процедура відповіді нагадує мені низькопробну останкінську передачу «Поле чудес», коли її ведучий награно-розпачливим чи удавано-радісним голосом викрикує: «Нет такой буквы!» або «Есть такая буква!» Чи не може статися так, що багатьом зовсім слабим випускникам, яким поталанить вгадати (а механічно тицьнути пальцем на одну з двох поданих відповідей особливого хисту й не треба), це допоможе при вступі до вузів?

— Цілком можливо. До тестів такого типу слід підходити обережно й кваліфіковано. Вони придатні при виявленні, зокрема, реакцій людини на якісь подразники, в окремих видах професійного добору, при заучуванні правил дорожнього руху, масовому опитуванні населення, зрештою, при виявленні, в кращому разі, знань термінів, понять, що й не вимагає їх розуміння. Вони малоефективні, а в окремих випадках навіть шкідливі.

— Зразки тестів, наскільки я зрозумів вашу думку, не задовольняють вимог тестології, мало враховують і закономірності психічного розвитку учнівської молоді.

Чи не означає це, що вони не відповідають завданням освіти сьогодні?

— Якщо говорити про зміст тестів, то тут, очевидно, є певні виправдання: вони побудовані переважно на основі програмного матеріалу, що репрезентує старе покоління підручників. У інших же випадках — треба добре опрацювати механізм складання тестів, залучивши до цього знавців тестології. А вони є (хоча й не багато) в Інституті психології АПН України, Київському університеті та педінституті імені Драгоманова, в навчальних закладах та наукових установах інших регіонів країни. Їхніми силами й можна організувати підготовку тестологів-практиків, ефективніше запроваджувати тести в школах, технікумах, інститутах, університетах. Адже щоб виходити з тестами на всю учнівську аудиторію України, в тому числі й у глибинні села, де не тільки школярі, а й учителі не знають, що таке тести, треба спершу до цього її ретельно підготувати. Тому надалі в процесі навчально-виховної роботи вчителі повинні широко використовувати, зокрема, психологічні тести й для поточної перевірки знань.

— І все-таки, попри всі недоліки, слід підтримати прогресивний почин Міністерства освіти України. Адже цим шляхом іде вся освічена планета.

— Безумовно. Треба ж було колись і комусь починати цю справді цінну і вкрай корисну справу. А для того, щоб розвивати тестологію, необхідно в складі АН України мати спеціальний інститут, стосовно ж освіти — то хоча б відділ чи лабораторію при новоствореній АПН України. Уже сьогодні і потрібно запровадити на останніх курсах педінститутів і університетів бодай короткий курс тестології. Все це, як кажуть і як свідчить досвід зарубіжних країн, окупиться сторицею.

Розмову вів Петро ГНАТЕНКО, кандидат педагогічних наук.

Конфлікт

БІДА НЕ В ТІМ,

що колишній представник Президента у Києві знехтував закон. Біда в тому, що суд розпорядження Івана Салія досі не скасував. Більше того — підтримав його.

То справді не вкладається в жодні рамки. У свідоцтві на право оренди з боку СП — акціонерного товариства «Украгробізнес» йдеться про житловий будинок, що по вулиці Михайлівській, 6-А (звісно, в документі він фігурує як нежитловий), а справжня війна розгорнулася за виселення Інституту соціології АН України із сусіднього будинку — за номером 6. Дійшло до того, що 23 листопада минулого року посеред білого дня група молодиків вдерлася в приміщення і почала захоплювати службові кабінети. Керував цією «операцією» директор фірми «Континент» акціонерного товариства «Украгробізнес» Е. Лев. І тільки після того, як до інституту прибув міліцейський наряд, цю насильницьку акцію було припинено, і молодики звільнили приміщення.

Певна річ, директор «Континенту» мав свої «козирі». А точніше — розпорядження представника Президента у Києві І. Салія від 5 серпня 1992 року, згідно з яким «нежитловий будинок» N 6-А по вулиці Михайлівській було передано в орендне користування «Украгробізнесу». Зауважте, що і в цьому розпорядженні, і в інших документах йдеться саме про будинок 6-А, де проживають люди. До речі, в своєму листі на ім'я Президента України від 21 жовтня 1992 року тодішній глава столичної держадміністрації стверджує, що за відселення мешканців з будинку N 6-А, який буде передано в оренду СП «Украгробізнесу», останній сплатив 17 мільйонів карбованців.

Дивні речі, та й годі. Тим паче, що Київська міськрада повноважень на управління комунальним майном (а будинок 6-А належить саме до комунальної власності) міській державній адміністрації не надавала.

І ще один, як на мене, найістотніший аргумент, який свідчить, що І. Салій в даному разі перевищив свої повноваження, знехтував норми закону. Згідно з постановою Президії Верховної Ради УРСР «Про статус Академії наук УРСР» і Указом Президента України від 20 січня 1992 року «Про забезпечення діяльності та розвитку Академії наук України» за АН закріплено все державне майно, яким вона користується, і тільки Академія має право розпоряджатися ним, розподіляти його між своїми установами.

Отож цілком справедливо за поданням прокурора м. Києва С. Лотюка Шевченківський районний суд визнав розпорядження І. Салія як незаконне і скасував його. У такий же спосіб вчинила й Арбітражна наглядова колегія Вищого арбітражного суду України, яка на початку цього року скасувала постанову арбітражного суду м. Києва від 26 листопада 1992 року про виселення Інституту соціології АН з будинку N 6-А по вулиці Михайлівській. Здавалося б, усе стало на своє місце, і соціологам не загрожує ніяке виселення. Та 17 березня з'являється нове розпорядження І. Салія про надання в орендне користування того ж будинку N 6-А по вулиці Михайлівській для потреб «Украгробізнесу». По суті, цей документ, за деякими винятками, повністю копіює попереднє, «серпневе» розпорядження. Не минає двох місяців, як та сама Арбітражна наглядова колегія Вищого арбітражного суду України приймає постанову на користь комерційної структури. Тобто змінює свою позицію з цього приводу на 180 градусів — цікава метаморфоза, чи не правда? Хоча й саме розпорядження столичної держадміністрації прокуратура м. Києва опротестувала як незаконне.

Та що там прокуратура! Сам Президент України Л. Кравчук кілька разів (!) письмово звертає увагу І. Салія на протиправність та неприпустимість подібних дій стосовно Інституту соціології, а представник Президента чинить навпаки. То, певно, тільки в нас таке можливе.

— Той факт, що Академію наук фактично позбавлено можливості скористатися наданими їй правами, а представники держадміністрації та Арбітражного суду не керуються у своїх діях нормативними актами вищих органів державної влади, наводить на сумні думки, — каже директор Інституту соціології В. Ворона. — Це передусім засвідчує, що ці нормативні акти не діють і не є обов'язкові до виконання.

Справді, складається ситуація, в якій держава втрачає контроль за діяльністю службових осіб і не гарантує дотримання законності. Втім, Арбітражна наглядова колегія Вищого арбітражного суду України своєю ухвалою тимчасово зупинила «узаконене беззаконня» стосовно колективу академічного інституту — до розгляду протесту, внесеного Інститутом соціології, на Президії Вищого арбітражного суду України. Очевидно, все ж таки подіяли аргументи, які виклала з цього приводу постійна комісія з питань правопорядку та боротьби з організованою злочинністю Київміськради.

... Про І.Салія у Київській держадміністрації залишилися хіба що самі спомини. Але його справа, його спроби викинути на вулицю науковців і поселити на Михайлівській «Украгробізнес», як бачимо, живі.

Хотів дописати «і перемагають», але будемо сподіватися, що цього разу станеться саме навпаки. Тобто переможе закон.

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА «ЗОНА»

Якою бути концепції розвитку науки в Україні

У нашій державі в науковій сфері працює близько 300 тисяч учених, а загалом мільйон працівників. Цей показник удвічі більший, ніж у Франції, а в перерахунку на душу населення близький до США. Чому ж тоді наукові результати та рівень життя в Україні багато нижчі, ніж у Західній Європі й Америці? Очевидно, тому, що роль науки в житті держави визначається не лише науково-технічним потенціалом, а й ефективністю його використання.

Як відомо, в СРСР науку поділяли на академічну, вузівську і галузеву. Академія наук була закладом, який керував дослідженнями з найважливіших проблем. При цьому основним завданням було «органічно поєднувати досягнення науково-технічної революції з перевагами соціалістичної системи». Зміщення пріоритетів (адміністративно-командно-відомчий замість суто наукового) призвело до створення інтелектуальної «зони», монополістами в якій виступала невелика група вчених-адміністраторів з Москви та Ленінграда.

Механізм монополізації науки полягав у зімкненні керівництва Академії наук СРСР з владними структурами; створенні системи комітетів і рад, у яких вчені Академії посідали керівні місця і мали необхідну більшість для розв'язання питань в інтересах Академії. В її руках зосереджувалися основна науково-видавнича база, інформаційні канали та формування наукових напрямів. Створені в самій Академії системи рангів з чітко визначеними правами і владою відтворювали принципи управління державою.

Отже, неефективність керівництва країною це тяжче позначилась у науці — сфері творчої діяльності людей. Внаслідок цього: розрив науки і освіти; самооцінка і відповідно завищена оцінка результатів академічної науки; поділ учених на різні категорії не за науковими результатами, а за належністю до відомств і територій; «просіювання» претендентів на академічні звання через ЦК компартії, тобто відмова від наукового принципу їх надання; спотворення ученим свідомості людей і створення ідеологічних міфів; заборона цілих галузей наук, які не узгоджувалися з ідеологією, не були на службі імперії. Не дивно, що вчені СРСР, які становили близько чверті учених світу, зробили мізерний внесок у світову науку. Ефективність їхніх досліджень була в багато разів нижча, ніж середньосвітова, а число радянських нобелівських лауреатів становить лише 2 відсотки від їх загалу. Задля справедливості треба сказати, що більшість учених самої Академії не винна в цій ситуації. Шкода тільки, що вони повірили у свою винятkову роль у науці.

Друга причина неефективності використання науково-технічного потенціалу пов'язана з низькою спроможністю економіки та суспільства використати досягнення НТР. Витратна економіка СРСР не могла активно сприймати досягнення природничих і технічних наук, хоча зусилля держави і вчених спрямувалися на впровадження наукових розробок у виробництво. Винятки становили тільки розробки в інтересах військово-промислового комплексу і великі наукові проекти загальнодержавного значення. А гуманітарні науки взагалі втратили свою значущість. Для них замовником була правляча ідеологія: цілі науки, наприклад, соціологія, перестали існувати, а інші (філософія, історія) виконували завдання ідеологічних відділів компартії.

Система монополізму в Академії наук СРСР спричинилася до ще тяжчих наслідків у республіках. «Особливу» роль у цьому відігравали не тільки республіканські академії, а й сам центр. Хоча окремі українські вчені і вийшли на світовий рівень, усе ж наша наука не мала істотного впливу на господарство та економіку, а залишалася провінційною і, в основному, «допоміжною».

Принципових змін в організації науки, на жаль, не відбулося й донині. У багатьох випадках дії владних структур не сприяють науковому поступові. Академія наук України продовжує посідати монопольне становище, а Комітет з питань науки і технологій так і не став справді незалежним міжвідомчим органом, відбиває насамперед інтереси Академії. Тобто, як і раніше, мають місце злиття Академії з владними структурами, дискримінаційне ставлення до вузівської та галузевої науки. Взяти хоча б до уваги різницю у фінансуванні та оплаті праці однакової кваліфікації учених Академії та Міносвіти, несприйняття виникнення громадської Академії наук вищої школи України, позбавлення базового фінансування і заяви про недоцільність розвитку науки в системі Міністерства освіти. Останнє, по суті, підриває основи самої науки, відштовхує від неї творчу молодь. Фінансування діяльності вчених різних відомств за однакової результативності супроводжується різними витратами на підготовку самих учених. Наприклад, підготовка доктора в академічних інститутах у багато разів дорожча, ніж в інститутах чи вузах Міносвіти. Чи не поглиблює це розрив, антагонізм між освітою і наукою? Чи на користь це розбудові незалежної держави? В системі організації науки, яка на периферії Союзу відігравала роль допоміжної, з'явилася тенденція до переведення другорядних наукових напрямів у головні, а в прикладних науках часто фінансують проекти, які, мабуть, ніколи не знайдуть застосування. Цим самим знецінюються справжні досягнення наших учених.

Фінансові труднощі молодої держави позначилися на інформаційному забезпеченні. Майже припинилася закупівля іноземних книг і журналів, зменшилася кількість наукових конференцій і семінарів, в критичному стані видавнича справа, а поїздки вчених на міжнародні конференції, хоча формально й необмежені, та здійснити практично неможливо. Для уникнення інформаційного голоду, відродження повноцінних бібліотек в наукових центрах України, встановлення тісних контактів з ученими світу, видання наукової літератури та періодики на міжнародному рівні, напевно, була б корисна гуманітарна допомога по лінії ЮНЕСКО, розвинених країн, діаспори, створення спеціальних державних і доброчинних фондів.

За умов розпаду економіки України і часто безглуздої конверсії зникають замовлення на розробки природничих і технічних наук. Втративши фінансову та матеріальну підтримку на госпдоговірних умовах, автори цих розробок змушені вичікувати, коли виробництву буде вигідно звернутися до науки. Як же вийти з цієї інтелектуальної «зони»? Концепція розвитку науки в Україні має виходити з положення про збереження наукових кадрів і науково-технічного потенціалу, вона має забезпечити єдність науки і освіти, ліквідацію монополії на науку, захист авторських прав, створення незалежних систем наукової експертизи та оцінки результатів науки, в тому числі надання звань і державних нагород, створення умов для залучення молоді до наукової діяльності. З державних позицій слід вітати утворення громадських академій, якщо їхня діяльність не спрямована на комерцію. Саме вони сприятимуть ефективнішому використанню наукового потенціалу. Тому невиправданою є тенденція деяких владних структур до ліквідації громадських академій. Йдеться не про загальнодержавні інтереси, а про збереження монопольного права представляти науку.

Єдність науки і вищої освіти організаційно могла б формуватися через відповідне міністерство. Це забезпечило б створення навчально-наукових комплексів, характерних для розвинених країн. Кафедри і науково-дослідні інститути могли б міцно переплітатися в руслі певних наукових проблем, вивільняючись від неефективних інститутів-велетнів.

Віталій СТРІХА,
президент АН вищої школи України, професор;
Орест ВЛОХ,
народний депутат України.

ПОНЕДІЛОК

14 червня

І ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.10 Худ. фільм «Троє чоловіків та дитина в колисці».
9.50 Кінопроба.
10.45 Арт-майдан.
12.15 УТН.
15.00 УТН.
16.10 Для дітей. Фант-лото «Надія».
17.10 «З кінокамерою по Європі». Наук.-поп. фільм «Річка».
18.00 Муз. фільм «Час у звуках».
18.30 Пектораль.
19.00 УТН.
19.10 Акценти.
19.25 Творче об'єднання «Громада» представляє: «Понеділок — день важкий», «Ближче до діла», «Візитна картка», «Добрий знак».
20.20 Док. телефільм «Володимирська гірка».
20.35 Реклама.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.35 На ваші прохання. Худ. телефільм «Циган». 1 серія.
23.15 Чарівний промінь.
23.35 Делікатес-шоу.
0.45 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

7.00 Новини.
7.25 Спорт-шанс.
7.55 Допоможи собі сам.
8.25 Російський світ.
9.05 Спорт і цирк.
10.00 Інститут людини.
10.30 Авіакосмічний салон.
10.45 Зустріч з поетом Н. Зіновʼєвим.
11.55 Недорожні нотатки, або Подорож з Сонею у пошуках Америки.
12.20 Фільми режисера Г. Панфілова. Худ. фільм «Тема».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Гроші і політика.
14.55 Клуб мандрівників.
15.45 ...Вони вчили мене доброті. Є. Весник.
16.35 Гол. Футбольний огляд.
17.05 Погода.
17.10 Трійка, сімка, туз. Телегра.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Презентація і премʼєра 1 серії худ. телефільму «Азбука кохання».
«Нова студія» представляє:
21.30 Ситуація.
22.15 Бомонд.
23.00 Новини.
23.20 Здрастуйте.
23.55 Монтаж.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

13.25 «Рідна кров». Худ. фільм.
14.55 Меморіал братів Знаменських.
15.50 Посольський наказ.
16.20 Спасіння 911.
17.15 Балет Санкт-Петербурга. П. Чайковський. «Анна Кареніна».
18.45 Київська панорама.
19.05 Візитка. Катерина Вороненко.
19.10 Мультфільм.
19.30 CNN.
20.00 Тільки для чоловіків.
20.30 Дивись.
20.45 Світло істинне.
20.50 Візитка.
20.55 Худ. фільм «Гордість та забобони».
22.30 СІТ-3.
22.40 Сьогодні на сьогодні.
22.50 Фортуна. Комерційний огляд.
23.00 Джемікс.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.20 Мультфільм «Мауглі та його брати».
13.40 Худ. фільм «Божі корівки». Комедія.
18.50 Мультфільми.
19.05 «35 хвилин джазу».
19.40 «1000+1 реклама».
19.45 Худ. фільм «Вперед на усіх рисях». Комедія.
21.10 «1000+1» реклама».
21.15 Худ. фільм «Професіонал». Детектив.

ВІВТОРОК

15 червня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Чарівний промінь.
8.25 Плеяда.
9.20 Худ. фільм «Лола Монтес».
11.10 Доброго вам здоровʼя.
11.40 Наук.-поп. фільм «Бачу тебе, Буковино».
12.00 УТН.
12.10 Шануймося, друзі. Конкурсна фольклорна програма.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Канал «Д».
17.10 Док. телефільм «Іван Миколайчук. Тризна».
18.10 Муз. фільм «У світі чудес».
18.40 Телетехнотека.
19.00 УТН.
19.10 Україна і світ.
19.30 Реклама.
19.40 Студія «1 грудня».
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 Спорткурʼєр.
21.45 Худ. телефільм «Циган». 2 серія.
23.05 І святе, і грішне.
23.35 Музичний сендвіч.
0.00 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.55 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Домісолька.
8.40 Премʼєра худ. телефільму «Просто Марія».
9.25 Що? Де? Коли?
10.25 «Азбука кохання». Худ. телефільм. 1 серія.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 «Дресирувальники». Худ. телефільм. 1 і 2 серії.
12.15 «Маленькі трагедії». Худ. телефільм. 1 серія.
13.45 «Данило і Неніла». Мультфільм.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Діловий вісник.
14.40 Конверсія і ринок.
15.10 Блокнот.
15.15 «Бджола Майя». Мультфільм.
15.40 Таємниця тюремного замку.
16.05 Стартинейджер.
16.50 Технодром.
17.00 Новини.
17.25 Телеканал «Останкіно» представляє програму «Час душі».
17.50 Погода.
17.55 Премʼєра худ. телефільму «Просто Марія».
18.40 Назустріч Московському кінофестивалю.
18.55 Тема.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Премʼєра худ. телефільму «Азбука кохання». 2 серія.
21.10 В гостях у В. Гафта.
21.40 Будинок Вівальді. Програма В. Молчанова. У перерві — 23.00 Новини.
0.00 Прес-експрес.
0.10 «Людина Пацифіди». Наук.-поп. телефільм. 7 серія.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Реклама.
7.25 Час ділових людей.
7.55 Вустами маляти.
8.25 Момент істини.
9.20 Манера.
9.50 К-2 представляє: «Фрак народу».
10.45 Паралелі.
11.00 «Ще один секрет». Худ. фільм.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 «Вій». Худ. фільм.
14.40 Бізнес: нові імена.
15.00 Телебіржа.
15.30 Там-там-новини.
15.45 Студія «Рост». «Зелена школа».
16.15 ТрансРосефір. Європа — Азія.
17.00 Міжсезоння.
17.30 Панове-товариші.
17.45 Зустріч для вас.
18.00 На сьомій сесії Верховної Ради України.
18.55 Київська панорама.
19.15 «Хіала» інформує.
19.25 Премʼєра худ. телефільму «Санта-Барбара». 179 серія.
20.15 Кримінальна хроніка тижня.
20.30 На сьомій сесії Верховної Ради України.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

14.15 Мультфільм.
14.30 Худ. гостросюжетний фільм «Хон Гіль Дон».
19.45 Мультфільм.
19.55 «1000+1 реклама».
20.00 Худ. фільм «Автобусна зупинка». Комедія.
21.30 «Розпорядник балу». Худ. фільм (Польща).

СЕРЕДА

16 червня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Свічадо.
8.50 Худ. фільм «Ван Гог».
11.30 Наш гість — «Діоген». Зустріч із сербським молодіжним ансамблем.
12.00 УТН.
12.10 Село і люди.
16.00 УТН.
16.10 Грає Київський муніципальний духовий оркестр.
17.30 Заньковчанські вечори. Зустріч з міністром оборони України К. Морозовим.
19.00 УТН.
19.10 Акценти.
19.25 «Свідки». Київ вчора і сьогодні.
19.45 Реклама.
19.50 Мультфільм.
20.00 За і проти.
20.30 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 Спорткурʼєр.
21.45 Худ. телефільм «Циган». 3 серія.
23.05 Несподіваний дощ. Телеконкурс шлягеру. 3 тур.
23.35 «Яблуко спокуси». Варіант «Славутич».
0.15 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Подивись, послухай...
8.40 Премʼєра худ. телефільму «Просто Марія».
9.25 Меценат Ю. Волков.
9.55 «Котовасія». Мультфільм.
10.20 «Азбука кохання». Худ. телефільм. 2 серія.
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 «Дресирувальники». Худ. телефільм. 3 і 4 серії.
12.10 «Маленькі трагедії». Худ. телефільм. 2 серія.
13.20 Премʼєра док. телефільму «Помилуй і сохрани».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 «Бджола Майя». Мультфільм.
15.40 Премʼєра телефільму «Музичний прогноз» 2 серія.
16.10 Премʼєра док. телефільму «В гостях у Нептуна».
16.20 Клуб 700.
16.50 Технодром.
17.00 Новини.
17.25 Телеканал «Останкіно» представляє програму «Вірча грамота».
17.50 Азбука власника.
18.00 Погода.
18.05 Премʼєра худ. телефільму «Просто Марія».
18.50 Мініатюра.
19.00 Дві версії.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Премʼєра худ. телефільму «Азбука кохання» 3 серія.
21.10 Хіт-парад «Останкіно-93».
22.25 Магія моди. Золота нитка Росії.
23.00 Новини.
23.20 Л-клуб.
0.05 Прес-експрес.
0.15 «Людина Пацифіди». Наук.-поп. телефільм. 8 серія.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Реклама.
7.25 Час ділових людей.
7.55 На політичному Олімпі. Конституційна нарада.
8.50 Ранковий концерт.
9.05 Балет Санкт-Петербурга. Микола Боярчиков.
9.50 Дозвілля. Домашній клуб.
10.05 У Ксюші.
10.35 Якщо вам після...
11.05 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 179 серія.
11.55 «Нитка Аріадни». Музична програма.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 По сторінках «Вечірнього салону».
15.00 Бізнес в Росії.
15.30 Там-там-новини.
15.45 Студія «Рост». «Юта в Саратові».
16.15 ТрансРосефір. Далекий Схід.
17.00 Християнська програма.
17.30 «Лада-гол-93». Благодійний спортивний турнір.
17.45 Твори Ф. Шопена.
18.00 На сьомій сесії Верховної Ради України.
18.55 Київська панорама.
19.15 «Хіала» інформує.
19.25 Премʼєра худ. телефільму «Санта-Барбара». 180 серія.
20.15 На сьомій сесії Верховної Ради України.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

19.25 Мультфільми.
19.50 «1000+1 реклама».
19.55 Худ. фільм «Слово поліцейського». Детектив.
21.30 «Місія в Кабулі». Худ. фільм. 1 і 2 серії.

ЧЕТВЕР

17 червня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Делікатес-шоу.
9.15 Худ. телефільм «Циган». 1 і 2 серії.
12.15 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Три акорди.
16.40 Вервиця.
17.10 «В обʼєктиві — Франція». Кінопрограма.
17.30 Жіночі радощі й печалі.
18.00 З музичної колекції Розумовських.
18.30 Живе слово. Молитва до мови.
19.00 УТН.
19.10 Право. Телерадіоканал.
20.00 Реклама.
20.05 «Вечірня пісня». Концерт камерного хору.
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 Спорткурʼєр.
21.45 Худ. телефільм «Циган». 4 серія.
Молодіжна студія представляє:
23.10 «Гарт».
0.10 «Фантом».
0.40 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 «Соломʼяний бичок». Мультфільм.
8.30 Премʼєра худ. телефільму «Просто Марія».
9.15 «Людина Пацифіди». Наук.-поп. телефільм. 7 серія.
10.20 «Азбука кохання». Худ. телефільм. 3 серія.
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 «Дресирувальники». Худ. телефільм. 5, 6 і 7 серії.
12.40 «Маленькі трагедії». Худ. телефільм. 3 серія.
13.50 Мультфільм.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Телемікст.
15.10 Блокнот.
15.15 «Бджола Майя». Мультфільм.
15.40 Між нами, дівчатами...
16.00 Джем.
16.30 Як досягти успіху.
16.45 ...До шістнадцяти і старші. У перерві — 17.00 Новини.
17.55 Погода.
18.00 Премʼєра худ. телефільму «Просто Марія».
18.45 Кінопанорама.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Лотто «Мільйон».
21.10 Фільми нашої памʼяті. «Вірте мені, люди». Худ. фільм.
23.00 Новини.
23.25 Звукова доріжка.
23.55 Прес-експрес.
0.05 Московський триатлон.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Реклама.
7.25 Час ділових людей.
7.55 ПРОК. Бізнес і політика.
8.50 Козирна дама.
9.20 Тиша 9.
10.20 Вустами маляти.
10.50 Дозвілля.
11.05 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 180 серія.
11.55 Як поживаєш, Уфа?
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 «Убити «Шакала». Худ. фільм.
14.40 Паралелі.
14.55 Антракт.
15.00 Термінал.
15.30 Там-там-новини.
15.45 Премʼєра док. фільму «Дика природа Америки» (США).
16.15 ТрансРосефір. Уральський варіант.
17.00 Екран кримінальних повідомлень.
17.30 Музичний фільм «Прогулянка по Львову».
18.00 На сьомій сесії Верховної Ради України.
19.05 Київська панорама.
19.25 Премʼєра худ. телефільму «Санта-Барбара». 181 серія.
20.15 На сьомій сесії Верховної Ради України.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.40 Мультфільми.
14.00 Худ. фільм «Маленька Віра». Драма.
16.20 Музична пауза.
19.15 Мультфільм.
19.25 «1000+1 реклама».
19.30 Худ. фільм «Золота лихоманка». Комедія.
20.40 «Чом ти не прийшов?».
20.50 «1000+1 реклама».
20.55 Худ. фільм «Тріумф духу». Драма.

ПʼЯТНИЦЯ

18 червня

І ПРОГРАМА УТ

7.00 З сьомої до восьмої.
8.00 Концерт оркестру народних інструментів Українського телебачення і радіо.
8.35 Худ. телефільм «Циган». 3 і 4 серії.
11.20 Наук.-поп. фільми «Зійди на гори київські», «Я з першого погляду в Київ закоханий».
12.00 УТН.
12.10 Молодіжна студія. «Гарт».
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «Гуляй, Погулянко». Музичне ревю.
16.40 Науково - популярний фільм «Я вибираю».
17.10 Дзвони Чорнобиля. Літній відпочинок дітей.
17.50 Сад, город.
18.05 Наша дитина. Право на освіту.
18.35 Муз. фільм «Не журись».
19.00 УТН.
19.10 Урядовий вісник.
19.40 Реклама.
19.45 «В обʼєктиві — Франція». Кінопрограма.
20.10 Молодіжна студія. «Ділові відомості».
20.40 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.30 Спорткурʼєр.
21.45 Блага вість з Ріком Реннером.
22.15 Літературно - мистецька студія «Основа». Благодійний авторський вечір поета, народного артиста України Г. Булаха.
23.00 Міні-футбол. Кубок України. Фінал.
23.45 УТН.

І КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

5.00 Новини.
5.20 Ранкова гімнастика.
5.30 «Ранок».
7.45 Фірма гарантує.
8.00 Новини.
8.20 Худ. фільм «Стара, стара казка».
10.00 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
10.50 Прес-експрес.
11.00 Новини (з сурдоперекладом).
11.20 «Людина Пацифіди». Наук.-поп. телефільм. 8 серія.
12.20 Н. Саймон. «Босоніж по парку». Фільм-вистава Курського драмтеатру ім. О. Пушкіна.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.25 Бридж.
14.50 Бізнес-клас.
15.05 «Бджола Майя». Мультфільм.
15.30 Бесіди з єпископом Василієм (Родзянко).
15.45 Російський стиль.
16.05 Співає В. Фтоменко.
16.20 440 герц.
17.00 Новини.
17.20 Телеканал «Останкіно» представляє програму «Зовнішня політика України: проблеми і перспективи».
17.40 Погода.
17.45 Людина і закон.
18.15 Вагон 03.
18.45 Поле чудес.
19.40 Вечірня казка.
19.55 Реклама.
20.00 Новини.
20.40 Людина тижня.
20.55 Премʼєра худ. телефільму «Дух-відвідувач».
«ВІД» представляє:
21.50 Політбюро.
22.20 Музобоз.
23.00 Новини.
23.25 Авто-шоу.
23.45 Я майже знаменитий.
0.45 Прес-експрес.
0.55 Парад зірок. Благодійний нічний бал у Фонд відродження Московського міжнародного кінофестивалю.

II ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.20 Реклама.
7.25 Час ділових людей.
7.55 Як нам облаштувати Росію.
8.40 Наш сад.
9.10 Новий ілюзіон. «Талісман».
9.50 У світі тварин.
10.50 Дозвілля. ТБ-ательє.
11.05 Худ. телефільм «Санта-Барбара». 181 серія.
11.55 «Цей непередбачений Дзекун...». Гастролі Саратовського драмтеатру в Москві.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 Реклама.
13.25 Іжиця.
13.55 Пілігрим.
14.45 Телебіржа.
15.20 Там-там-новини.
15.35 Студія «Рост» Телешанс.
16.05 ТрансРосефір. Саратовська мозаїка.
16.35 Концерт.
16.50 «Розгублений професор». Худ. фільм. 2 серія.
17.40 Фільм-концерт «Колисанка».
18.00 На сьомій сесії Верховної Ради України.
18.45 Київська панорама.
19.05 На сьомій сесії Верховної Ради України. По закінченні — Рок-фестиваль «Тарас Бульба-92». Частини 1 і 2.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.55 Мультфільми.
14.20 Худ. фільм «У всіх все гаразд». Комедія.
19.20 Мультфільм.
19.30 «1000+1 реклама».
19.35 Худ. фільм «Кін-Дза-Дза». Фантастика.

СУБОТА
19 червня

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.30 Кінопрограма «Дивовижний світ природи»; «Намисто голубки», «Сайгаки».
9.05 Несподіваний дощ. Телеконкурс шлягеру. 3 тур.
9.35 СВ — сімейний варіант.
10.05 Яблуко спокуси.
11.45 Доброго вам здоров'я. Що нового у стоматології.
12.15 Мультфільм «Як проводять канікули Болек і Льолек».
12.55 Муз. фільм «Танґо, танго, танго».
13.25 Живе слово. Українська мова в дитячих садках і школах Одеси.
13.55 Авторський концерт Є. Станковича.
15.00 УТН.
15.10 Колиска. Материна пісня.
15.50 Присвята В. Симоненку. С. Носань. «Остання мить». Вистава Черкаського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка.
18.10 І знову разом. Музична програма.
19.00 УТН.
19.30 Всесвітній спортивний огляд «Жиллетт».
20.00 «Вікно в Америку». Спільна програма «Голосу Америки» і телекомпанії «Уорлднет».
20.30 Рідна мова.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 УТН.
21.35 Артмайдан. На Міжнародному конкурсі виконавців української пісні ім. В. Івасюка. Про «КВіК» (м. Луцьк). Знайомтесь: композитори Остап Гавриш, Людмила Матвійчук та автор-виконавець В'ячеслав Кукова.
23.05 Нічний кінозал. Вперше на екрані УТ. Худ. фільм «Московське кохання».

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

6.00 Новини.
6.30 Прес-експрес.
6.40 Суботній ранок ділової людини.
7.25 Спорт-шанс.
8.00 «Марафон-15» представляє... Поклик джунглів.
8.25 Бумеранг.
8.55 Автограф по суботах.
9.25 Медицина для тебе.
10.05 Прем'єра док. телефільму «Ця сильна слабка стать».
10.35 Профі-шоу.
11.25 Обличчя влади.
11.40 Фільми режисера Г. Панфілова. «Прошу слова». 1 і 2 серії.
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.30 Прем'єра мультфільму «Принц і русалочка».
14.55 «Центральний експрес». Європейський тележурнал.
15.25 Спортивна програма «Ультра — сі».
16.05 «Червоний квадрат».
16.45 У світі тварин.
17.25 «Оба-на-Угол» — шоу.
17.55 Прем'єра худ. телефільму «Коханець у придачу».
19.40 Вечірня казка.
20.00 Новини.
20.40 Прем'єра худ. телефільму «Прощальна пісня вогню». Фільм 11.
21.35 Що? Де? Коли?
22.40 Студія «Резонанс» представляє.
23.00 Новини.
Сно-бачення. Нічний канал:
23.20 Чутки.
23.35 Спорт.
23.50 Краща музична десятка місяця.
0.20 Худ. фільм «Білий вогонь» (США).

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
7.25 Свій погляд на світ.
7.50 Мульти-пульти.
8.00 Формула-730.
8.30 Студія «Рост».
9.00 Непізнаний Всесвіт.
9.30 «Бурда моден» пропонує...
10.00 Ванесса Редгрейв. Граючи на час.
10.15 Як жити будемо?
11.00 Кінооко. Поруч з солдатом.
12.30 Мульти-пульти.
13.00 Вісті.
13.20 Пілігрим.
14.05 Ізабель.
14.50 Золота шпора.
15.20 Історія. Вітчизна. Люди.
16.05 Мульти-пульти.
16.15 Футбол без кордонів.
17.10 Фільм-прем'єр.
17.25 «Василівська, 13». Концерт.
18.15 Вустами маляти.
18.45 Київська панорама.
19.10 Мультфільм.
19.30 CNN.
20.00 Хіт-рік.
20.45 Візитка.
20.50 Худ. фільм «Трохи сонячного світла».
22.30 СІТ-3.
22.40 Сьогодні на сьогодні.
22.50 Астрологічний прогноз на тиждень.
23.05 Віннер — до...
23.15 Субота... Вечір...
23.45 Віннер — після...

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

14.00 Мультфільм «Пригоди відомого мишеняти-сищика».
15.10 Худ. фільм «Великі гонки». Комедія.
17.35 Відеомузика.
18.40 Мультфільми.
18.55 «35 хвилин джазу».
19.30 «1000+1 реклама».
19.35 Худ. фільм «Ас із асів». Комедія.
21.15 «ПашТЕТ».
21.30 Кіноанонс тижня.
21.40 Відеомузика.
21.45 Третє око.
22.20 «Мачуха». Худ. фільм.

НЕДІЛЯ
20 червня

I ПРОГРАМА УТ

8.00 УТН.
8.30 У неділю вранці.
9.50 Таланти твої, Україно.
11.50 Наук.поп. фільм «Шахраї та дурні».
12.45 Концерт ансамблю класичної музики ім. Б. Лятошинського.
13.30 Мультфільми для дітей.
14.00 Зичимо щастя.
15.00 УТН.
15.10 Село і люди.
15.55 На варті.
16.40 Фільм-концерт «Граємо джаз».
17.05 Канал «Д».
18.50 УТН.
19.00 Чемпіонат України з футболу. «Дніпро» — «Торпедо». 2 тайм.
19.45 «ТБ-шанс» в гостях у «Променя».
20.25 Мультфільм «Літаючий будинок». 25 серія.
21.00 Молодіжна студія «Нон-стоп рандеву».
22.00 Будьте з нами.
23.20 Нічний кінозал. Худ. фільм.

I КАНАЛ «ОСТАНКІНО»

6.00 Новини.
6.45 Технодром.
7.00 Година сили духу.
8.30 З ранку раненько. Прем'єра мультфільму «Денвер — останній із динозаврів».
9.00 Доки всі вдома.
9.30 Тираж «Спортлото».
9.45 Ранкова зірка.
10.35 Військове ревю.
11.05 Прем'єра телефільму для дітей «Пригоди Чорного Красунчика».
11.30 Презентація телерадіокомпанії «Мир».
12.10 Марафон-15.
13.00 Прем'єра мультфільму «Піф і Геркулес».
13.10 Прем'єра док. фільму «Підводна одіссея команди Кусто».
14.00 Новини (з сурдоперекладом).
14.20 Діалог у прямому ефірі.
15.00 Клуб мандрівників.
15.55 Живе дерево ремесел.
16.00 Прем'єра мультфільмів «Каспар та його друзі», «Справжні мисливці за привидами».
16.50 Панорама.
17.30 Телелоція.
17.45 Новини.
17.55 Великий театр. Дні і вечори. Том четвертий.
19.00 КВН-93. Міжнародна товариська зустріч між збірною командою СНД і збірною Берліна.
21.00 Підсумки.
21.45 Спортивний уїк-енд.
22.00 Нині. Релігійна програма.
23.00 Новини.
23.20 Хокей-хіт-шоу.

II ПРОГРАМА УТ, III ПРОГРАМА УТ, КАНАЛ «РОСІЯ»

7.00 Вісті.
8.00 Студія «Рост». Марні уроки.
8.30 Ностальгічні посиденьки.
9.00 Фольклор.
9.30 Програма «03».
10.00 Ати-бати...
10.30 Кіпрас Мажейка. Репортажі з «Малої Європи».
11.00 «Мементо морі». Худ. фільм.
12.20 Театр одного художника. М. Аргунов.
12.40 Селянське питання.
13.00 Вісті.
13.20 «Не вирубати...».
13.35 Кращі ігри НБА.
14.35 Розмова в дорозі. В. Лакшин.
15.20 «Місячна жінка». Співає Н. Джигурда.
16.05 Біла ворона.
16.50 «Чорний плащ», «Нові пригоди Вінні-Пуха». Мультфільми.
17.40 Коробка передач.
18.00 «Яхад».
18.30 Обличчям до столиці.
19.00 Візитка. Олена Косяченко.
19.05 Мультфільм.
19.30 CNN.
20.00 Просто так...
20.30 У світі високої моди.
20.45 Джуві-шоу.
21.05 Худ. фільм «Сеньйорита». 9 і 10 серії.
21.55 Чорним по білому.
22.00 Нехай.
22.30 СІТ-3.
22.40 Сьогодні на сьогодні.
22.50 Короткі зустрічі. Донатас Баніоніс.
23.20 Стоп-кадр.

СТУДІЯ ПРОГРАМ «ТЕТ-А-ТЕТ»

13.25 Мультфільм «Бембі».
14.35 Худ. пригодницький фільм «У пошуках чудовиська».
18.50 Мультфільми.
19.10 «Для тих, хто мріє схуднути» (лікар-психотерапевт Володимир Міркін).
19.20 «1000+1 реклама».
19.25 Худ. фільм «Цей шалений, шалений, шалений світ». Комедія.
21.50 «Київкіно».
22.00 Кіноанонс тижня.
22.10 «1000+1 реклама».
22.15 Худ. фільм «Перехрестя».

ГОЛОС УКРАЇНИ

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ГАЗЕТА ВИХОДИТЬ з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в. о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-89-61; 441-89-46; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
⊙ Рукописів не повертаємо.
⊙ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 846.430.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9
Зам. 0311108.

1, 3, 4, 5 і 13 сторінки набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».